

GÖTEBORGS UNIVERSITET
SOCIOLOGISKA INSTITUTIONEN

Examensarbete för Master

i sociologi med samhällsanalytisk inriktning, 30 hp

Att göra faderskap i jämställdhetens Sverige
En studie i manlighet, familjebildning och faderskap
Maya Bergener

Handledare: Merete Hellum

VT-2012

Innehåll

INLEDNING	2
KONKRETISERAD PROBLEMSTÄLLNING OCH SYFTE	3
<i>Syfte</i>	3
<i>Frågor</i>	3
BAKGRUND.....	4
<i>Föräldraförsäkring</i>	4
<i>(O)jämsällldhet i siffror</i>	5
TIDIGARE FORSKNING	8
<i>Jämsällldhet</i>	8
<i>Politik</i>	9
<i>Att vara pappa och andrahandsförälder</i>	9
TEORI.....	10
<i>Jämsällldhet</i>	10
<i>Att göra kön</i>	11
<i>Identitet</i>	12
METOD.....	14
EMPIRISKA RESULTAT OCH ANALYS	17
<i>Mäns syn på idealman, idealkvinna, maskulinitet och femininitet</i>	18
<i>Mäns syn på familjebildning</i>	19
<i>Mäns syn på att ha och skaffa barn</i>	20
<i>Mäns syn på barnomsorg</i>	21
<i>Mäns syn på arbete och barn</i>	22
<i>Mäns syn på att göra faderskap</i>	24
<i>Mäns syn på föräldraförsäkring och föräldraledighet</i>	25
SAMMANFATTANDE ANALYS.....	26
SLUTSATSER.....	29
SLUTDISKUSSION.....	31
TACK	32
ABSTRACT	33
REFERENSER	34
APPENDIX	35
<i>Appendix 1 - Föräldraförsäkringen 1974–2010</i>	35
<i>Appendix 2 - Föräldrapenning</i>	36
<i>Appendix 3 - Tillfällig föräldrapenning vid vård av barn</i>	37
<i>Appendix 4 - Jämsällldhetsbonus</i>	37
<i>Appendix 5 - Barnbidrag</i>	37
<i>Appendix 6 - Vårdbidrag</i>	38
<i>Appendix 7 - Invitationsmejl</i>	38
<i>Appendix 8 - Samtyckesbrev</i>	39

Inledning

Jämställdhet tillhör sedan länge en politisk, akademisk och allmän debatt. Sverige ses vanligtvis som föregångsland i världen, med tidig könsneutral politik som exempelvis könsneutral föräldraförsäkring (1974) och jämställdhetsbonus (2008) (Johansson & Klinth 2010:38, Wilkinson & Pickett 2009:121–122). Även om Sverige är en jämställdhetspolitisk stormakt, kvarstår många områden som problematiska. Jämställdhet är eftersatt och utrymme finns för förbättring inom exempelvis familjepolitik (Björnberg & Kollind 2003:7, 8, Grönlund & Halleröd 2008:11–19). Svensk jämställdhetspolitik har skapat föreställningar om att vi redan är jämställda och att exempelvis arbete och familj är lätt att förena. Därför lever vi i en illusion om att exempelvis den flexibla familjen existerar (Grönlund & Halleröd 2008:39, 40). Glappet mellan vision och verklighet kan förklaras av det tomrum som uppstår i hemmet när kvinnor alltmer ger sig ut i arbetslivet och att detta inte fyllts av pappor eller genom pappapolitik, som den ”könsneutrala” föräldraförsäkringen, utan istället lösts genom utbyggnad av offentlig barnomsorg (Johansson & Klinth 2010: 25).

I denna studie betraktas jämställdhet som ett samhälleligt ideal inkluderande arbete, ekonomi och tjänster (exempelvis hushållsarbete) och kommer att diskuteras både kvantitativt och kvalitativt (Björnberg & Kollind 2005).

Föräldraförsäkringen kritiserats från många håll som jämställdhetsåtgärd. Fortfarande nästan 40 år senare använder män endast 20 procent av föräldraledigheten (Johansson & Klinth 2010:22). Men trots utebliven nationell jämställd framgång behåller föräldrapenning en central plats i svensk jämställdhetspolitik. Föräldraförsäkringen är utformad att ge goda förutsättningar för föräldrar att dela lika på ledigheten. Ändå är det vanligtvis karriärmässigt, ekonomiskt och praktiskt mest fördelaktigt för familjer att mammor tar störst del av föräldraledigheten. Ofta görs dessa val inom vissa givna ramar för vad som förväntas av mammor och pappor. Det är inte enbart de själva och den sociala omgivningen, utan kan även påverkas av exempelvis arbetsgivare som vanligen inte uppmuntrar män att vara föräldralediga (Björnberg & Kollind, 2003). Kvinnors rätt till arbetsmarknadsdeltagande och mäns rätt att skapa en god kontakt med sina barn är argument som förekommer i diskussionerna kring betydelsen av en delad föräldraledighet. Barns rätt till kontakt med båda sina föräldrar är ett mer sällan använt argument (Duvander & Jans, 2009). Det vill säga barns perspektiv i jämställdhetsdebatten är relativt sällan synliggjort. Dock visar attitydundersökningar återkommande att män sedan 70-talet är positivt inställda till lika ansvar för hem och barn men att studier av hur det ser ut i praktiken visar en annan bild. *I-princip-mannen* är ett begrepp som myntats för att belysa detta glapp mellan attityd och vardagspraktik. (Johansson & Klinth 2010: 25).

Pappors identitet förändras idag genom att alltfler visar större vilja att vara delaktiga och föräldralediga med sina barn samtidigt som även det yttre (samhälleliga) trycket ökat på män att bli mer delaktiga i barnen. En syn på manlighet som även den stadd i förändring, med gamla ideal som familjeförsörjare, macho, velour osv. som alltmer går ur tiden, gör att nya mansideal behövs. Liksom att även familjen anses befinna sig i viss förändring då kvinnor sedan en tid tillbaka arbetar alltmer och därför behövs och får män större utrymme på hemmaplan, vilket innebär att familjestrukturen görs om (Halleröd & Grönlund 2008, Björnberg & Kollind 2005). Pappor ses idag överallt i media, i partipolitik, i policydokument och i det offentliga rummet (Miller 2011).

Konkretiserad problemställning och syfte

Syfte

Studien ingår i ett större projekt som tar avstamp i medellåga födseltal i Sverige och USA samt låga födelsetal i Spanien, Nordkorea och Japan. Projektets huvudsyfte är att undersöka normer, värderingar och resonemang bland män och kvinnor i åldern 24-35 år när det kommer till familjebildande och söker förklara varför födseltalen är låga i vissa industriländer och varför länder som Sverige och USA inte har lika låga födelsetal. Ett av projektets syften är att undersöka hur olika norm- och värderingssystem kring kön, familj och arbete inverkar på familjebildning samt hur många barn de önskar.

I dagens Sverige kan hävdas att det finns en norm knutet till jämställdhet mellan könen, både inom arbetet och inom familjen. Sverige anses vara ett föregångsland i jämställdhetsfrågor och familjepolitik. Samtidigt har det från flera håll hävdats att jämställdhet är ett kvinnoprojekt. Det övergripande syftet med denna rapport är att öka kunskapen om jämställdhet i samband med familjebildning. Genom att frågan om jämställdhet mellan könen inom familjen definierats som kvinnoprojekt, har mäns uppfattningar och sätt att förhålla sig till jämställdhet inte i samma utsträckning synliggjorts.

Syftet med denna rapport är således att undersöka hur svenska storstadsboende medelklassmän i åldern 24-35 förhåller sig till jämställdhet, manlighet, familjebildning och faderskap. Denna rapport bidrar med kunskap om normer och värderingar kring familjebildning, faderskap och manlighet som kan påverka jämställdhet och därigenom också storleken på familjerna, även om detta inte är studiens primära syfte.

Frågor

- Hur upplever svenska välutbildade storstadsmän i åldern 24-35 år manlighet, familjebildning och faderskap?
- Vilka normer kring kön, jämställdhet familjebildning och faderskap är centrala bland män i svenska storstäder?
- Hur kan dessa normer förklara jämställdhet i Sverige?

Bakgrund

Föräldraförsäkring

En normbildare för pappor är den politik som operationaliseras genom Försäkringskassan och producerar och reproducerar därmed föreställningar om manlighet, faderskap, familjeliv och jämställdhet (Johansson & Klinth 2010:23). Även i Försäkringskassans regler och riktlinjer torde dessa vara synliga. Föräldraförsäkringen¹ inkluderas idag av föräldrapenning², tillfällig föräldrapenning³, barnbidrag⁴, vårdbidrag⁵ och jämställdhetsbonus⁶. *"Försäkringen ska vara standardskyddande så föräldrarna inte riskerar att få gå ifrån hus och hem för att de fått ett barn."* (Löfgren 2011:13:9)

Föräldrapenningen utgör den största delen av Föräldraförsäkringen och är idag 16 månader varav två månader är reserverade till vardera föräldern. Ersättningen är idag 80 procent av tidigare arbetsinkomst. Det finns stor flexibilitet för hur ledigheten används, hur länge föräldern är ledig samt hur föräldrarna fördelar ledigheten mellan sig (SCB 2007:6, Socialförsäkringen i siffror 2011:18). Föräldraförsäkringen som den ser ut idag är ett politiserat verktyg för att öka jämställdhet och möjliggöra tid för barn med båda sina föräldrar. Föräldrapenning tilldelades 1974 även män som en policyåtgärd för det nya faderskapet och kan sägas vara ett exempel i social ingenjörskonst. Sverige var ett föregångsland och förväntningarna var höga då reformen utmanade tidens gränser mellan kvinnligt och manligt (Johansson & Klinth 2010:21, 23, 57).

Utöver det som anges i barnkonventionen och barnperspektivet så finns det framförallt jämställdhetspolitiska och arbetsmarknadspolitiska argument för varför det är önskvärt att föräldrarna delar på föräldraledigheten men även kan det finnas demografiska skäl. (Löfgren 2011:13:15).

Även om Sverige har viss problematisk jämställdhetsstatistik, är inte båda föräldrarnas deltagande i barnets omvårdnad och uppfostran något kontroversiellt i politisk debatt (Löfgren

¹ Barnfattigdom och låga födelsetal låg bakom en rad olika familjepolitiska reformer under början av 1900-talet, bland annat **Föräldraförsäkringen** som bygger på en slags moderskapspeng som funnits sedan 1920-talet. men sedan 1970-talet finns den försäkring som vi känner igen idag (Löfgren 2011:13:10). Se även Appendix 1

² **Föräldrapenning** får föräldrar som ett ekonomiskt stöd när de vårdar barn i stället för att arbeta.

³ **Tillfällig föräldrapenning** för vård av barn gör det möjligt för föräldrar att få ersättning för att vara hemma från arbetet med sjuka barn eller vid barnets födelse. Se även appendix 3

⁴ **Barnbidrag** ska utjämna de ekonomiska villkor mellan familjer med och utan barn (Socialförsäkringen i siffror, 2011: 30). Se även appendix 5.

⁵ **Vårdbidrag** underlättar för föräldrar till barn med sjukdom eller funktionsnedsättning att ge dem den tillsyn, vård och stöd som krävs för att barnet ska kunna utvecklas på bästa sätt. Se även appendix 6.

⁶ **Jämställdhetsbonus**, som är den senaste förändringen i Föräldraförsäkringen, ska underlätta för föräldrar att dela lika på föräldraledigheten och kan ses som offensivt tillägg till föräldrapenningen, då jämställdhet är ett uttalat krav för bonus. Se även appendix 4.

2011: 13:14). Från vissa håll betraktas föräldraförsäkringen som kvinnofälla då den successivt förlängts i tid utan något krav på lika uppdelning mellan män och kvinnor (Johansson & Klinth 2010:24, Löfgren 2011:13:47). Istället har jämställdhet underordnats andra mål som exempelvis valfrihet för familjen och jämlikhet mellan olika sociala klasser. Ökad jämställdhet, som var målet med reformen, definierades inte, vilket kan bero på att reformen inte hade som mål att män skulle öka sitt ansvar och sin delaktighet i hemmet och barnen utan istället att förenkla för kvinnor att kunna arbeta. Istället blev därför utökad barnomsorg en lösning. Pappaledighet blev därför en valfrihet på grund av de defensiva riktlinjerna (Johansson & Klinth 2010:25, 57, 58). Valfrihet passar också in i ett individualistiskt synsätt som påminner om traditionell syn på män med flexibel och anpassningsbar föräldraledighet till ett krävande yrke och karriär. Att framställa pappaledighet som möjlighet, och inte som ett måste, förstärker endast pappor som andrahandsförälder, då de därigenom inte har huvudansvaret för barnet (Johansson och Klinth 2010:86–89).

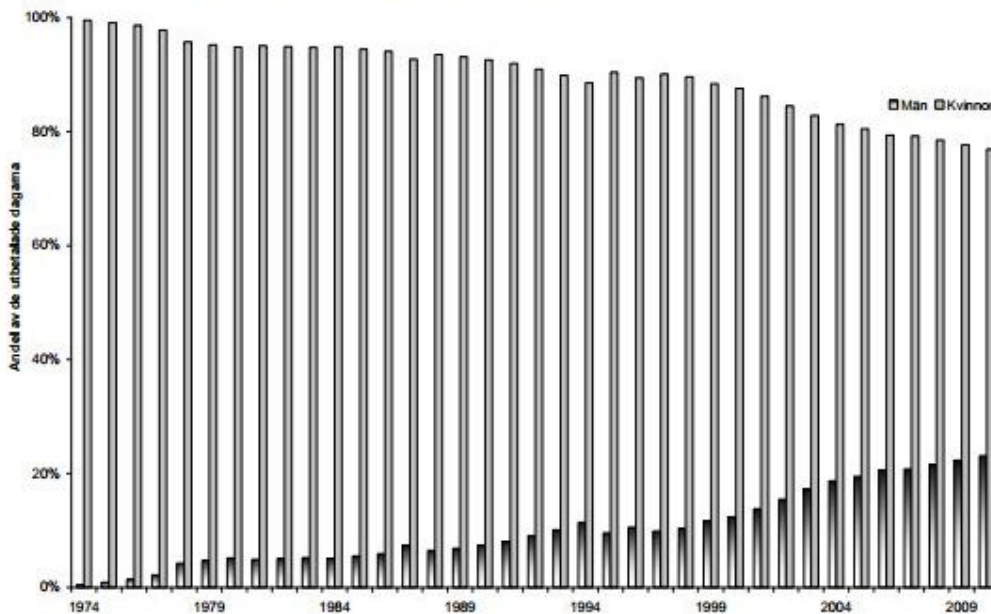
1995 trädde de första kvoterade månaderna in, en till vardera föräldern, vilket kan ses som offensiv respons till en relativt tandlös och defensiv (jämställdhets) reform vid föräldraförsäkringens intåg. Införandet av den första och andra reserverade pappa-/ mammamånaden innebär en ökning av mäns uttag av föräldrapenning. Pappor till barn födda efter 2002 har exempelvis använt 22 dagar fler i genomsnitt än tidigare pappor. Andra efterföljande reformer som införandet av jämställdhetsbonus (se Appendix 4), är det mer tveksamt om dessa haft någon större påverkan på uttaget av föräldrapenningdagar. Jämställdhetsbonusens uteblivna effekter skulle kunna bero på att reformen fortfarande är relativt ny och att den är komplicerad till sin utformning, vilket kan innebära att det tar längre tid för föräldrarna att anpassa sitt beteende efter bonusens utformning. Detta gör effekterna av bonusen relativt svåranalyserade (Löfgren 2011:13: 5, 6).

(O)jämställdhet i siffror

Jämställdhet har både en kvantitativ och en kvalitativ aspekt. Kvantitativ jämställdhet innebär en jämn fördelning mellan kvinnor och män inom alla områden i samhället, t.ex. inom olika utbildningar, yrken, fritidsaktiviteter och maktpositioner. Finns det mer än 60 procent kvinnor i en grupp är den kvinnodominerad. Finns det mer än 60 procent män i en grupp är den mansdominerad. Kvalitativ jämställdhet innebär att både kvinnors och mäns kunskaper, erfarenheter och värderingar tas tillvara och får berika och påverka utvecklingen inom alla områden i samhället (SCB 2010).

I följande del redovisas för studien relevant statistik över fördelningen mellan män och kvinnor kring föräldraledighet, utbildning, tidsanvändning och barn. Statistiken belyser och förstärker rådande förhållande kring familjebildning och faderskap. Siffrorna tydliggör numerär obalans och balans mellan kvinnor och män.

Figur 4 Andel av utbetalade dagar med föräldrapenning till män respektive till kvinnor 1974–2010

Käll

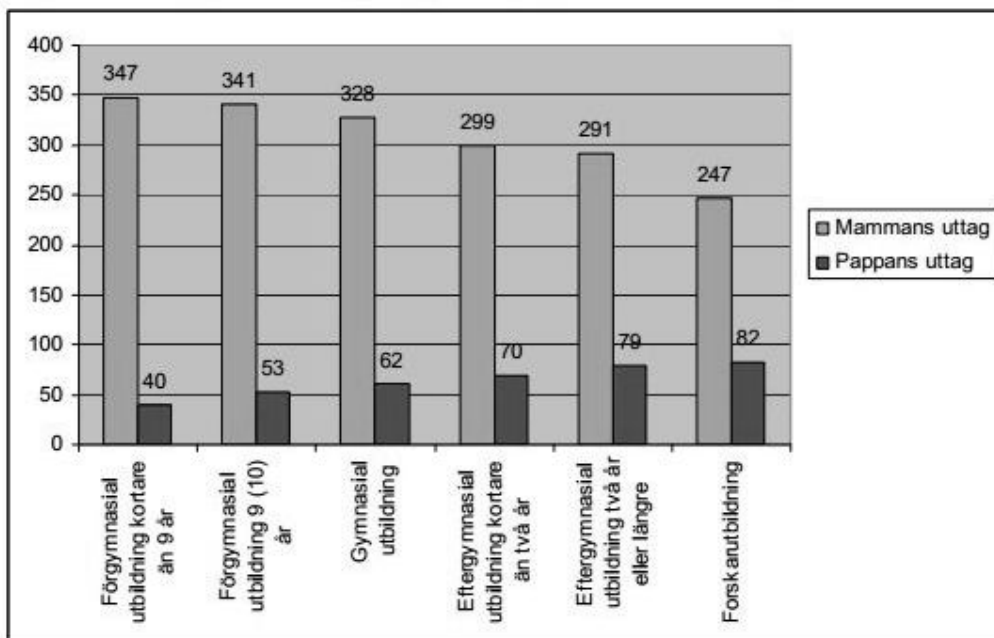
a: Löfgren 2011:13:16

Under 2010 betalades det ut nära 50 miljoner föräldrapenningdagar till drygt 700 000 föräldrar. Av dessa betalades i genomsnitt ut 98 dagar till kvinnor och 37 dagar till män. (Löfgren, 2011:13: 16). Män har från 90-talet och fram till idag fördubblat sin andel av den totala tiden föräldraledighet, från 10 procent till dagens 20 procent (SOU 2005:73). Anledningen kan vara att det under denna period införts kvoterade pappamånader (se Appendix 1) (Johansson & Klinth 2010:119). Kvinnor koncentrerar sitt uttag av föräldrapenningdagar till barnens första år, medan män tar ut merparten under och efter barnets andra år.

Den jämställda gruppen⁷ utgör 7,7 procent av föräldrarna (Löfgren 2011:13:31). Välutbildade medelklassmän är de män och pappor som främst tar ut lång föräldraledighet (Johansson & Klinth 2010:123–125). Skulle kvinnors och mäns uttagsmönster fortsätta på samma sätt som det gjort under 2000-talet skulle det innebära att föräldrarna skulle dela på föräldrapenningdagarna enligt en 40/60-delning år 2025 och enligt en 50/50-delning år 2035. Enligt Löfgren (2011:13:16) skulle då män med det antagandet ta ut 100 procent av alla föräldrapenningdagar någon gång kring år 2085.

⁷ Ett **jämställt uttag** av föräldrapenning är när den förälder som tagit ut flest dagar har tagit ut max 60 procent av dagarna och den andra föräldern måste följaktligen ha tagit ut minst 40 procent (Löfgren 2011:13:31).

Figur 20 Uttag av nettodagar uppdelat på föräldrarnas utbildning

Källa: Löfgren 2011:13:27

I diagrammet ovan visas att föräldrarnas utbildning i hög grad påverkar uttaget av föräldrapenning. Pappors uttag av föräldrapenning ökar med högre utbildning och mammors uttag minskar tydligt med ökad utbildning. Lågutbildade mammor tar ut klart flest dagar med föräldrapenning. Högre utbildning påverkar inte kvinnors föräldraledighetens längd. Har både kvinnan och mannen en hög utbildning tar dock mannen ut en längre ledighet, vilket kan avspegla en friare arbetssituation för kvinnan som möjliggör detta (Duvander, 2006, Löfgren 2011:13:5, 27, Oláh 2001). Utbildning ökar jämställdhet (Grönlund & Halleröd 2008:39). Detta påverkar i sin tur födelsetal, par där båda föräldrarna är höginkomsttagare och par där endast pappor är studerande har den högsta andelen av att skaffa ett andra och tredje barn. För de par där endast mammor är studerande gäller det omvända de har den lägsta nivån av att skaffa ett andra och tredje barn (Thalberg 2012:1).

Tidsanvändning under en arbetsdag för personer mellan 24 och 35år.

	Utan barn		Med barn	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Förvärvsarbets-tid (inkl. måltid)	8,2	8,9	7,9	9,0
Hemarbets-tid	1,8	1,2	2,1	1,3
Barntid ⁸	-	-	0,9	0,6
Restid	1,0	1,1	1,2	1,2
Uppbunden tid	11,0	11,2	12,1	12,1
Antal personer	283	308	281	224

Källa: Larsson 2007:34

Tidsanvändningsundersökning visar att kvinnor och män arbetar ungefär lika mycket sett över alla veckans dagar, ca 8 timmar per dag. Kvinnor arbetar lika mycket betalt som obetalt medan män arbetar dubbelt så mycket betalt som obetalt. Dock finns tydliga könsskillnader när

⁸ Med **barntid** avses den tid som föräldrarna ägnar till samtal, lek, läsläsning och barnens fritidsaktiviteter (Larsson 2007: 62).

det gäller vad tiden ägnas till framförallt för föräldrar. Mammor ägnar mer tid åt hemarbete och barn och männen ägnar mer tid till förvärvsarbete (Larsson 2007:34). En tydlig skillnad mellan män och kvinnor framkommer då få kvinnor låter arbetet styra när det gäller deras beslut kring föräldradigheten. Endast för män som tar ut en längre ledighet, har det betydelse att deras partner har fått nytt arbete, vill studera eller vill tillbaka till det jobb de redan har (Almqvist, Sandberg & Dahlgren 2010:1:15, 16).

Män har ökat sitt ansvar för hushållsarbetet något men det har inte skett i samma omfattning som kvinnor ökat sitt deltagande på arbetsmarknaden. Från att på 1980-talet ha utfört 33 procent av arbetet till att på 2010-talet ökat till 40 procent. *I-princip-mannen* kan därmed sägas på detta område vara på väg att försvinna, då glappet mellan attityd och handling faktiskt minskar (Johansson & Klinth 2010:81).

Samband mellan arbetstid och barntid i timmar.

		Arbetstid		
		6 timmar	8 timmar	10 timmar
Barntid	Mammor	0,9	0,9	0,8
	Pappor	0,7	0,6	0,4

Källa: Larsson 2007:61

Oavsett förvärvsarbetstid skiljer sig mammors barntid inte nämnvärt åt. För pappor minskar istället barntiden för varje arbetad timme. Många småbarnspappor är borta från hemmet nästan hela barnens vakna tid, vilket innebär att de lämnar ett aktivt föräldraskap under arbetsveckan. Minskad arbetstid skulle resultera i minskad tidspress och framförallt ökad jämställdhet, fler pappor skulle kunna ta större ansvar för hem och barn. Så, utan övertid skulle jämställdheten öka. Pappor som arbetar 10 timmar har hälften så mycket barntid i jämförelse med mammor som arbetar 10 timmar, vilket delvis kan förklaras av att pappor med långa arbetsdagar ofta har en partner som förvärvsarbetar mindre och därför kan ta större ansvar för barnen. Däremot har mammor som arbetar långa dagar inte en motsvarande avlastande partner, vilket gör att kvinnors föräldraskap är mindre påverkningbart (Larsson 2007:8, 62-73). Män arbetar lika mycket oavsett hur många barn de har. Kvinnor minskar sin arbetstid och arbetar betydligt mycket oftare deltid med fler barn (SCB 2011:3).

Tidigare forskning

Jämställdhet

Mycket är gjort inom forskningsfältet om jämställdhet (Johansson & Klinth 2010, Grönlund & Halleröd 2008). Från ett större fokus på kvinnor har även män inkluderats allt mer i jämställdhetsdebatten (Grönlund & Halleröd 2008). Detta kanske främst kan förklaras av mäns allt större engagemang i familj och barn. Jämställdhet ställs ofta på sin spets då par närmar sig familjebildning på grund av tid, ekonomi och hög arbetsbelastning, vilket gör att en ibland mer traditionell väg med mer ojämlig könsfördelning väljs, vilket även verkar gälla för par som innan de skaffat barn varit mer jämställda (Björnberg & Kollind 2003:16–18, Grönlund & Halleröd 2008:35–37).

Det vanliga för män är att välja arbete och karriär framför barn och familj. Valet kan vara individuellt men styrs av samhällseliga strukturer. Under 60-talet påbörjades upplösningen av den ideala Breadwinnerfamiljen, där män var ekonomisk huvudförsörjare genom att arbeta

utanför hemmet, och kvinnor var oavlönade hemmafruar. Ett nytt faderskap framträdde i svensk debatt och gestaltades samtidigt i medierna (Johansson & Klinth 2010:51).

För vissa pappor är jämställdhet ett av skälen till att ta ut lång föräldraledighet, vilket dock inte gäller för alla. För många män är yrkeslivet inte förhandlingsbart på samma sätt som familjen. Detta kan bero på praktiska möjligheter som oflexibla arbetsuppgifter och yrkesroller, möjlighet att påverka sin arbetsituation, oflexibla arbetstider samt oförstående chefer och arbetskamrater. Familjen går att välja bort men inte arbetet, för kvinnor gäller vanligtvis det motsatta. För män som väljer lång föräldraledighet är det istället inte familjen som anpassas till yrkeslivet utan yrkeslivet anpassas till familjen (Johansson & Klinth 2010:133–139).

Politik

Genom opinionsbildning som främst pappaledighetskampanjer från Försäkringskassan har försök gjorts att utmana traditionell syn på pappor. Detta har gjorts genom att exempelvis exponera män som byter blöja, matar bebisar osv. Samtidigt som tidigare könsuppdelningar utmanas upplöses även gränser mellan privat och offentligt genom att sakfrågor som exempelvis vem som hämtar och lämnar på dagis tidigare endast debatterats i nära relationer nu hamnat i politiskt och medialt fokus. Pappareformer för därmed inte bara med sig förändringar i jämställdhetsdebatter, de har även till viss del öppnat dörrarna till våra hem och offentliggjort en tidigare privat sfär (Johansson och Klinth 2010:69). I början av 2000-talet började dock pappaledighet i debatter framställas som en självklar del av föräldraskap och inte enbart som möjlighet, samtidigt som attitydfrågor, normer och maktstrukturer införts på dagordningen. Exempel på detta kan vara hur Försäkringskassan ändrat sin policy från att pappaledighet beskrivs som ett sätt att få tid och möjlighet att umgås lite extra med sina barn till att istället beskriva föräldrarna som likvärdiga och med rätt till hälften av föräldraledighetsdagarna (Johansson och Klinth 2010:98–102).

Att vara pappa och andrahandsförälder

När det gäller ansvar, visar Bekkengens intervjustudie (2002) att även om både kvinnor och män uttrycker ett engagemang i sina barn, blir kvinnor ”föräldrar”, med ett huvudansvar som tas för givet. Män blir istället ”farsor” med större valmöjlighet. Annan forskning om svenska pappor har kommit fram till att den officiella diskursen är att föräldraledighet för pappor ska vara både lättamt och frivilligt. Det är vardagsaktiviteter med barnen som ska ge något. Mammor kopplar istället dessa erfarenheter till sitt föräldraansvar (Elvin-Nowak, 2005). Även Ahlberg, Roman & Duncan (2008) fann att mäns frihet att forma föräldraledighet är större än kvinnors. Män är mer fokuserade på intressen och behov, vilket beror på att definitionen som ”bra mamma” – är mer normmässigt begränsat än vad som definierar en ”bra pappa”. Att vara en bra mamma innebär att ha ansvar för alla aspekter av barnens välbefinnande. Pappor kan istället välja vad de vill fokusera och ta ansvar för i tillvaron med barn. Pappor som tar ut längre föräldraledighet, mer än fyra veckor, ökar sitt ansvar för hem och barn. Dessutom tenderar pappor som varit föräldralediga att fortsätta att finnas till för barnet under dess fortsatta uppväxt (Duvander & Jans, 2009). För att förstå orsakerna till varför mammor tar ut huvuddelen av föräldraledigheten så kan manliga och kvinnliga stereotyper samt kulturella normer kring föräldraskap användas. Män och kvinnor tar för givet att kvinnor är primär omsorgs-

vare och ska därför vara hemma med barn åtminstone den första tiden av föräldraledigheten, vilket är en del av ett konservativt ideal. Det är också en del av en social konstruktion av moderskapets identitet som bygger på utvecklingsteorier kring barn. Argumentet är att kvinnor vill vara nära sina barn och skapa starka band till dem (Larsson 2007:18).

En mer jämställd och hälften-var-policy skulle enligt Johansson och Klinth (2010) istället bidra till avmaskulinisering av pappaledigheten. Avmaskulinisering medför att könsskillnader osynliggörs i föräldraledigheten, de blir helt enkelt mindre viktiga. Det kan i slutändan resultera i att män tillsammans med kvinnor kan vara förstahandsföräldrar och därmed dela på en gemensam föräldrastandard istället för två separat könsstyrda standarder. Faran med en dylik utgångspunkt är att den riskerar att dölja maktstrukturer mellan män och kvinnor.

Teori

Jämställdhet

Jämställdhet har som tidigare nämnts både en kvantitativ och en kvalitativ aspekt. Kvantitativ jämställdhet innebär en jämn fördelning mellan kvinnor och män inom alla (mätbara) områden i samhället. Kvalitativ jämställdhet innebär istället att både kvinnors och mäns kunskaper, erfarenheter och värderingar tas tillvara (SCB 2010).

Det är konstaterat att även om Sverige är ett föregångsland så lever viss ojämställdhet kvar på flera områden bland annat inom familjer. Det finns olika sätt att se på jämställdhet, i fördelningen av hushållsarbete kan tre olika modeller användas för att tydliggöra detta (Grönlund & Halleröd 2008). Dessa modeller förtydligar hur jämställdhet ser ut i svenska hushåll. *Humankapitalmodellen* innebär att män och kvinnor i ett förhållande strävar efter att maximera hushållets välfärd. Parternas respektive kompetenser (humankapital) används för att nå största möjliga välfärd. I denna modell finns utrymme att fördela hushållsarbetet utefter det gemensamma hushållet. Den ena parten kan exempelvis vid behov avstå från arbete till den andre för att istället ta hand om hem och barn om detta lämpar sig bäst. Modellen framhåller att det är humankapitalet och inte könet som styr. *Resursförhandlingsmodellen* utgår istället ifrån parternas respektive resurser (brist på resurser), exempelvis pengar, karriär och känslomässigt beroende. Även i denna modell är det i övervägande vad som gynnar det gemensamma hushållet mest som avgör fördelningen av hushållsarbete och barnomsorg. Liksom att inte heller denna modell anser att det är kön eller maktförhållanden som styr och påverkar jämställdhet utan istället är det tillgång resurser som styr. *Beroendemodellen* innebär att den med lägst inkomst utför mer hushållsarbete men samtidigt får tillgång till sin partners pengar. Arbete byts mot pengar, vilket innebär att den som tjänar minst kommer att ägna mest tid till hushållsarbete (Grönlund & Halleröd 2008:158–161).

Kollind och Björnberg (2003) har andra sätt att förklara jämställdhet. De använder bland annat sig av *likhetsperspektivet* som innebär att jämställdhet mäts utifrån tid och arbete, vilket delvis överensstämmer med samhälleliga ideal. Kvinnor och män skall helt enkelt ha tillgång till samma möjligheter och på lika villkor. *Olikhetsperspektivet* innebär att skillnader mellan män och kvinnor förklaras genom olikhet. Olikheterna kan finnas i egenskaper och kompetenser och förklarar därmed varför män och kvinnor inte behöver fördela sig jämnt för att vara jämställda. Olikhetsperspektivet har inte sällan individualistiska skäl i förklaringen till skillnad mellan könen.

Att göra kön

Familjelivet är fortfarande fyllt av könsmonster. Enligt Hirdman (2008) görs och produceras kön och genus inom bland annat familjen. Alltså hänger faderskapet ihop med att göra kön. Att göra genus framhåller genusförståelsen som process, vilket inte innebär ett genomgripande aktörsskap, utan görs delvis utan egen vetskap och vilja. Det vill säga att göra genus är inte en helt igenom medveten handling utan styrs även av mönster och strukturer. Genus betonas av Butler (2006, 2007) som en aktiv, pågående och oavslutad process och är därmed inget enhetligt utan skär igenom ras, klass, etnicitet och sexualitet (Butler 2006, 2007). Att göra kön kan också ses som en relationell process där män och kvinnor bekräftar varandras könsidentiteter. Detta innebär att det manliga skapas i relation till det kvinnliga och det kvinnliga i relation till det manliga (Stocks, Diaz, Halleröd 2007, Grönlund & Halleröd 2008).

”Könet måste hela tiden reproduceras och ”citeras” för att framstå som naturligt” (Hammarén & Johansson 2009:73). Det innebär i praktiken att allteftersom tillräckligt många män blir mer barnorienterade och tar ut föräldraledighet kommer det att ha effekter på manlig identitet (Hammarén & Johansson 2009:73). Redan existerande stereotyper kan användas för att skapa motidentiteter. *”För att utöva motstånd måste därför individen så att säga vara delaktig i de maktrelationer han eller hon opponeras sig emot”* (Hammarén & Johansson 2009:78). Exempelvis har män en möjlighet att skapa en motidentitet gentemot den mer traditionella stereotypa bilden av män som icke omsorgstagande och icke-barnorienterade. När män vill förändra sig från en mer traditionell identitet, med karriär och inkomst som högsta prioritet, kan det krocka med kvinnors och mammors traditionella identitet som innebär ett större fokus på barnorientering. Den manliga normen det vill säga att vara man enligt Hirdman (2008) innebär att vara normbärande och innebär ett isärhållande. Isärhållningen innebär att normer tillskrivs ett visst kön och samtidigt reglerandet av att dessa efterlevs (Hirdman 2008). För Butler (2007) är till och med kroppen konstruerad, vilket av kritiker anses vara en genusteori som undviker biologiska fakta. Det vill säga att en poststrukturalistisk ansats gör att kroppslig materialitet förbises (Butler 2006). Hirdman (2008:80–83) vill istället förklara biologiska fakta med både repetition och konstruktion, vilket innebär att hon inlemmar biologiska förklaringar i sitt annars överlag konstruktionistiska förhållningssätt. Det biologiska accepteras men därmed inte dess följdföreteelser såsom att kvinnor underordnas, bör vara mer hemma och ta hand om hushållsarbetet.

Många män har inte någon självklar position idag. Mycket tid och energi går därför till att omdefiniera/definiera sin manliga identitet (Hammarén & Johansson 2009:84). Att göra faderskap och identitet som pappa har enligt Ahlberg, Roman och Duncan (2008) inkluderats i en manlig identitet idag genom att män har blivit familjeorienterade. Detta har gett större närhet till deras barn än vad deras pappor hade till dem. *”Denna närhet förändrar mäns könsidentitet till en ökad omsorgsroll och en aktiv föräldraledighet kan uppmuntra och cementera detta.”* (Plantin 2001). Barnorienteringen kan till viss del bero på att parrelationerna i dagens industrialiserade värld är mer sårbara och därmed framstår barnen som den fasta punkten i tillvaron (Johansson & Klinth 2010: 152). Det kan också bero på att: *”Istället för att sätta arbete, effektivitet och rationalitet högst i statuspyramiden, placeras emotioner, spontanitet, och kreativitet överst i den mentala statushierarkin.”* (Johansson & Klinth 2010: 142). Att välja att vara en aktiv pappa kan också förstås som ett val att maximera det totala välbefinnandet (Larsson 2007:21). Barn nämns i dessa sammanhang med instrumentellt värde. De tillskrivs ett värde för papporna som deras fasta punkt i tillvaron eller att vara en väg till totalt välbefinnande. Överlag framställs sällan barns perspektiv i svensk jämställdhetsdebatt, utan den handlar främst om vuxnas tillvaro.

Identitet

Identitet är i denna rapport ett teoretiskt och analytiskt verktyg. Identitetsbegreppet har styrkan i sig att synliggöra hur individer positionerar sig i relation till normbildande egenskaper och kvaliteter som exempelvis ”stark man”, ”svag kvinna”. Identitet som begrepp används för att fastställa individens tillhörighet, det vill säga att tydliggöra hur män (och kvinnor) positionerar sig med ”manliga” och ”kvinnliga” identiteter och identitetsmarkörer. Identiteten är inte alltid oproblematisk utan kan även verka som hinder då den kan låsa fast människor i en viss position (Hammarén & Johansson 2009:9, 90).

Dagens identitetsbegrepp är flexibelt och det är inte längre enbart släktband, klass, etnicitet eller kön som styr, vilket ger ett visst utrymme att förändra sin identitet. Individer förflyttar sig mellan olika miljöer och kan därför använda sig av olika identiteter. Exempelvis identifierar sig vissa män med traditionellt sätt mer ”kvinnliga” identitetsmarkörer då de mer traditionellt manliga identiteterna saknar exempelvis barnorientering som identitetsmarkör. Detta bidrar till att män och pappor har svårare att identifiera sig med sina egna pappor (Hammarén & Johansson 2009:28, 29). Dagens pappaidentitet kommer ur sociala idéer kring moderskap, vilket innebär att det konstant finns en jämförelse och hänvisning till moderskapet. Moderskapet är oifrågasatt och självklart i jämförelse med att det kring faderskapet fortfarande råder en del frågetecken (Miller 2011:2, 7). När identiteten som pappa förändras, förändras även den manliga identiteten, vilket kan ta sig olika uttryck. Några försöker kombinera en tidigare machoidentitet med en omhändertagande och ansvarsfull identitet så att inte den manliga identiteten på något sätt blir förlorad (Johansson & Klinth 2010:71).

Breadwinner

I Sverige är sysselsättningsgraden nu nästan densamma för kvinnor som för män, medan hemmafruar fortfarande är vanligt förekommande i en del länder i Kontinentaleuropa, exempelvis Tyskland och Österrike (SCB 2011:3:11). Heltidsnormen gäller i dagens samhälle, endast småbarnsmammor är undantagna, dock inte småbarnspapporna. Trots detta är det fortfarande mer vanligt för män att arbeta mycket och att välja arbete och karriär framför barn och familj, av olika anledningar som vilja, krav, tradition och därmed anta en breadwinneridentitet (Stocks, Diaz, Halleröd 2007). En av de största funktionerna med manlighet är att motivera män till arbete (Connell 2008). Identiteten stärks även av ibland oförstående arbetsgivare det vill säga att de strukturerande förväntningarna från omgivningen påverkar, vilket återspeglar ett kollektivt förhållningssätt där samhälle och kultur inverkar (Hammarén & Johansson 2009:12).

Att positionera sig som breadwinner är ett mer eller mindre aktivt val som är både individuellt men styrs samtidigt av samhällsliga strukturer och ingår i en maskulin identitet (Bygren & Duvander, 2006, Stocks, Diaz, Halleröd 2007). En breadwinneridentitet kan dock bli mer centralt om det finns barn med i bilden. Barn gör att män upplever det som ännu mer viktigt att vara huvudförsörjaren (Miller 2011:123). Att anta en breadwinneridentitet innebär att delvis också vara en frånvarande pappa (Miller 2011:38). Enligt Connell (2008:25) är dessutom män ofta emotionellt isolerade, vilket kan bidra till att familjen och livet i sin helhet behandlas som om det vore ett företag. Enligt Försäkringskassans egna studier (Försäkringskassan 2003) är det vanligt att hänvisa fördelningen av föräldraledighet till ekonomi och ekonomiska maktresurser i familjen, dvs. att män arbetar eftersom de tjänar mest och kvinnor stannar hemma och tar ut den största delen av föräldraledigheten, vilket, därmed reproducerar en breadwin-

neridentitet. Kvinnors inkomst ses som kompletterande i jämförelse med mäns inkomst. Ekonomiska fakta används därmed för att förklara längden på föräldraledighet och synen på familj och barn. Materiella omständigheter orsakar hur män förhåller sig till föräldraledighet. *I-princip-mannen* ingår därmed i en breadwinneridentitet genom glappet mellan attityd och handling.

I breadwinneridentiteten återfinns ibland även ett egoistiskt förhållningssätt till att vara föräldraledig, vilket innebär att berika sitt eget och barnets liv, att utbilda sig själv och barnet. ”Alla” tjänar på det, en konsumtionstanke där barnen tillskrivs ett instrumentellt värde. Exempelvis att faderskapet både kan vara en källa till utveckling som samtidigt kan användas konkurrenskraftigt i yrkeslivet (Johansson & Klinth 2010:92–96). Liksom samhället i övrigt individualiseras även våra identiteter (Stocks, Diaz, Halleröd 2007) och individualism ingår i en breadwinneridentitet då i synnerhet i avsaknaden av en anpassning till familjelivet (Björnberg & Kollind 2003:134).

Genusskillnader förklaras tidvis genom biologiska fakta (Connell 2008:54). Detta leder till ett positivistiskt synsätt som eftersträvar en stabil och oföränderlig men bevisbar skillnad mellan könen, vilket därmed förutsätter någon form av biologisk övertygelse. Detta motiverar i sin tur könsstyrd praktik. Biologiska förklaringar implicerar ett naturligt moderskap som innebär goda mammor av naturliga skäl, exempelvis att mammor bör vara hemma på grund av amning och närhet osv. Detta determinerar könskillnader och är ett essentialistiskt sätt att se på identitet hävdar exempelvis Butler (2007). Miller (2011:42) hävdar att sådana biologiska förklaringar påverkar både på mammor och på pappor i praktiken. För mammor verkar den ibland fastlåsende och för pappor är den istället delvis utestängande. Detta är exempel på binära positioner liksom manligt och kvinnligt och minskar handlingsutrymmet (Butler 2007).

Breadwinneridentiteten innebär ett mer behovsriktade förhållningssätt, med individuella orsakssamband. Det innebär att olika egenskaper förklarar skillnader mellan män och kvinnor, vilket kan hänvisas till ett olikhetsperspektiv (Björnberg & Kollind 2003:93–96, Butler 2006:12).

Omvårdnadsman

Denna identitet skiljer sig från breadwinnern genom att den ingår som en självklar likvärdig del i familjeprojektet. Holter och Aarseth (1993) menar att omvårdnadsmän närmar sig ett androgynat, ett samhällstillstånd där könsidentiteterna är mer flexibla (se också Johansson och Klinth 2010:116). En omvårdande pappidentitet kolliderar med en hegemonisk maskulinitet⁹ vilket gör det problematiskt för pappor och män att upprätthålla denna. En omvårdande pappa tar risker och går därmed emot könsstereotyper vilket är problematiskt i en hegemonisk maskulinitet. (Miller 2011:42, 118). En pappa är ofta endast en kompletterande förälder till primärföräldern som vanligtvis är mamma.

⁹ En **hegemoni** styr spelreglerna, politiken, det kulturella språket och dominerar världsekonomin, dock inte genom våld (Wallerstein 2007:94). Kort sagt handlar en hegemoni om vad som är legitimt eller inte. Loomba (2005:41) inkluderar en maktdimension i hegemonibegreppet med undersåtar som villigt låter sig styras, vilket ger ett styre och ett maktförhållande med både tvång och samtycke som inslag.

Omvårdnad handlar delvis om altruism, exempelvis att barnet nämns som skäl för att ta ut lång föräldraledighet, vilket innebär att ledigheten ska vara bra för någon annan. (Almqvist, Sandberg & Dahlgren 2010:1:16, 17). Det mest positiva med föräldraledighet, enligt vissa pappor är att barnet blev tryggt med båda föräldrarna. *”Barnet ropade inte bara efter mamma, som barn vars pappa inte varit hemma, kunde göra.”* (Almqvist, Sandberg & Dahlgren 2010:1:18). Att män som är föräldralediga under en längre tid är mer barnorienterade visar att det skett en viss förskjutning av mäns identitet och även föräldraskapet.

För omvårdnads mannen är ett jämställt förhållningssätt en självklarhet liksom att en medvetenhet finns i jämställdhetsfrågor och att aktuella ojämställda konventioner undviks. Detta liknar det samhällsliga förhållningssättet till jämställdhet som återfinns i partipolitik och policy och kan därmed härledas till ett likhetsperspektiv (Björnberg & Kollind 2003:18).

Metod

Den här studien ingår i ett större projekt som undersöker medellåga födelsetal i Sverige och USA samt låga födelsetal i Spanien och Japan. Studiens empiriska resultat bygger på en kvalitativ intervjustudie då den vill nå på djupet av ett komplext fält kring manlighet, familjebildning och faderskap (Marshall & Rossman 2006:57). Det empiriska materialet som ligger till grund för analysen är delar av de intervjuer som genomförts för den svenska delen av det jämförande projektet kring normer och värderingar knutet till familjebildning och barnafödande. Totalt har 40 män intervjuats i två storstäder i Sverige. 10 av de 20 intervjuerna som genomförts i en av storstäderna ligger till grund för den empiriska analysen. Intervjuerna är semi-strukturerade, med samma frågor till alla informanter, men med öppna svarsalternativ. De innehåller också attitydfrågor som är hämtade från WVS (World Value Survey).

Frågeställningen leder i den här studien till en abduktiv ansats. Vanligtvis byggs liknande analyser upp med ett induktivt förhållningssätt, dvs. forskningsprocessen innebär att mönster och teman synliggörs utan att ha fastslagna förutbestämda kategorier (Marshall & Rossman 2006:159, Alvesson & Sköldberg 2008:41–43). Å andra sidan utgår den deduktiva ansatsen från en generell regel som därigenom hävdar att den kan förklara vissa enskilda fall vilket då istället kan göra att regeln tvingas på varje enskilt fall utan närmare analys. I Alvesson & Sköldberg (2008:41–43) tycks den abduktiva ansatsen föredras. Med detta angreppssätt kombineras de båda genom att ett utmärkande enskilt fall studeras med en hypotetisk övergripande tolkning vilken med en allt förfinande problemformulering och fördjupad teori slutligen även inbegriper studier av underliggande mönster. I denna studie har därför ett abduktivt angreppssätt tillämpats. Främst genom de teoretiska inslag som i någon mån påverkat valet av kategorier, resultat osv. Dessa har kompletterats med empirinära kategorier som saknats teoretiskt.

Då denna studie ingår i ett större projekt påverkar det också utformningen av frågeställningen. Ramarna kring uppsatsen är satta och vissa aspekter som exempelvis hur intervjuerna ska genomföras, med vem osv har varit orubbliga. Å andra sidan har utrymme inom dessa ramar funnits att visa egen kreativitet. Upplevelsen att skriva inom ett projekt kan ses som både trygg och samtidigt frustrerande. Det kan vara tryggt att inte själv uppfinna avgränsningar samtidigt som det kan vara frustrerande när dessa upplevs som hämmande, exempelvis intervjuguiderna som har varit svåra att använda i svensk kontext.

Det empiriska materialet bygger på följande frågor från intervjuguiderna som använts i det internationella projektet och som rör just synen på manlighet, faderskap och familjebildning. Nedan redovisas några exempel på frågor i intervjuguiderna och dess övergripande teman. Dessa teman används i analysen där de förankras i den teoretiska ramen.

Identitet

- Vad innebär "en idealman" för dig generellt?
- Vad innebär "en idealkvinna" för dig generellt?
- Vad innebär maskulinitet för dig?
- Och vad innebär femininitet?

Familjebildning

- Om du i framtiden blir sammanboende, hur skulle du vilja dela på hushållsarbetet?
- Hur fördelas hushållsarbetet hos er?
- Vilka hushållssysslor gör du dagligen eller varje vecka?
- Om någon säger att barn behöver ett hem med både mamma och pappa för att växa upp lyckligt, skulle du då instämna eller inte instämna?

Att ha/skaffa barn

- Vad tror du att du kommer att vinna på att skaffa barn?
- Vad tycker du att du har vunnit på att ha barn? Är det någonting du har fått ge upp?
- Tycker du att en man måste ha barn för att förverkliga sig själv?
- När du skaffar ditt första barn, hur tycker du att du och din make/maka/sambo ska fördela omsorgen om barnet?
- Hur fördelar du och din make/maka/sambo omsorgen om barnet?
- Hur föreställer du dig idealt att ditt arbetsliv som gift/sambo med barn ska se ut?
- Och när ni skaffade barn - hur påverkade detta ditt arbete och familjeliv?

Att göra faderskap

- Hur skulle du känna kring att bli en hemmapappa?
- Vilken typ av pappa skulle du vilja vara?
- Hur nöjd är du med den typ av pappa som du är?

Föräldraförsäkring och föräldraledighet

- Hur lång föräldraledighet skulle du vilja ta ut själv, dvs. hur skulle du och din make/maka/sambo fördela föräldraledigheten mellan er?
- Använde du dig själv av föräldraledighet när ditt första barn föddes? Om ja, hur lång föräldraledighet tog du ut?

I denna studie har datainsamling och analys utförts samtidigt. Eftersom studien i huvudsak utgörs av kvalitativa data har analysmodeller allteftersom analysen fortskridit anpassats. För att skapa struktur i intervjumaterialet följs följande modell. Organisering av data – bestod främst av att sortera valda frågor så att materialet blev överskådligt i sin helhet (Marshall & Rossman (2006:151, 152). Kategorisering och tema – Lite hjälp finns att tillgå vad gäller kategorisering av analysmaterial. Dock kan något kort sägas om vikten av att vara uppmärksam på de mer subtila, underförstådda aspekter i analysmaterialet. Kategorier kan exempelvis synas i bakgrunden eller uttryckas av medverkande intervjuperson. Inledningsvis gjordes övergripande koder som för denna studie är samma som urvalskategorierna, ensamboende/sammaboende utan barn/sammanboende + 1 barn. En datamatrix (analysträd) användes för att åskådliggöra de valda kategorierna, dock med en medvetenhet om att den kan göra att

resultaten feltolkas (Marshall & Rossman 2006:155, Wängnerud 1998:68). Analysträdet/matrixen kommer inte att redovisas i sin helhet då det minskar respondenternas integritet. I ett abduktivt förhållningssätt kan teman komma från valda teorier, men vad dessa kategorier innehåller kommer utifrån de kategorier som framkommer i det empiriska materialet. (Marshall & Rossman 2006:154–159).

Projektet har som beställning 20 intervjuer med män. I denna studie ingår dock endast 10 män som alla är mellan 24-35 år gamla. De har eftergymnasial examen och är ensamboende (men utan krav på singelliv), sammanboende utan barn samt sammanboende med ett barn. Avgränsningar i urvalet är gjorda med internationell anpassning för att kunna göra internationella jämförelser. Detta gör intervjuguiderna delvis problematiskt i svensk kontext, exempelvis åldersgränserna. I Sverige skaffar oftast inte män (och kvinnor) barn innan de fyllt trettio om de har valt att utbilda sig efter gymnasiet (se statistik sidan 7). Det begränsade urvalet gör också att analys och resultat påverkas av den undersökta gruppens sammansättning. Det vill säga det faktum att gruppen består av unga vuxna relativt välutbildade män i storstad gör att göra-kön-processen som beskrivs i analys och resultat bör tolkas utifrån detta. Detta innebär att empiriska och teoretiska resultat inte är generaliserbara utan att detta endast är exempel på hur svenska män kan uttrycka sig om manlighet faderskap och familjebildning.

För att hitta personer att intervjua var inledningsvis snöbollsmetod utgångspunkten, vilket innebär att forskargruppen tillfrågade tre personer som sedan rekommenderar ytterligare tre personer osv. (se appendix 8, Marshall & Rossman 2006:78). Snöbollsmetoden fungerade dock inte då urvalsavgränsningarna varit svåråtkomliga i svensk kontext. Istället har helt enkelt de som hittats använts, vilket gör att den eftersökta spridningen av respondenter inte uppnått. Detta beror på svårigheten med i synnerhet åldersfördelning. Dock har avgränsningen med tre personer för varje kontaktlämnare hållits för att ändå säkerställa någon form av spridning. Respondenter har hittats via kontakter, sociala medier som Facebook, lappar i affärer och förskolor. Samtliga tillförfrågade respondenter har fått ett invitationsmejl (se appendix 7).

Medverkande män

Kategori och ålder	Adam	Bertil	Cesar	David	Erik	Filip	Gustav	Helge	Ivar	Johan
Ensamboende		A	A		A			A		A
Sammanboende	B						B		B	
Sammanboende + 1 barn				C		C				
Första barnets ålder				2		4				

Tabellkommentar: Namnen är fingerade. Av hänsyn till de medverkandes anonymitet redovisas inte exempelvis ålder eller yrke.

Då uppsatsen ingår i ett större projekt har de etiska övervägandena varit rigorösa. Intervjuförfarandet har prövats av etiknämnden vid Stockholms Universitet. I övrigt vad gäller datainsamling, förvaring av information, anonymitet osv söker studien efterfölja etiska riktlinjerna som är betydelsefulla för att bibehålla en forskning med hög kvalitet (Vetenskapsrådet 2007). Då detta är en studie som kräver medverkande intervjupersoner har försiktighetsåtgärder varit väl tilltagna kring avidentifiering. Exempel på detta är att varje intervjuperson i förväg läst och godkänt ett samtyckesavtal (se appendix 8) som informerat om hur hantering av data och sekretess baserade på 24 kap. 8§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) samt personuppgiftslagen (1998:204). Allt fysiskt material som svar på frågeformulär (återges eller analyseras inte i denna rapport), ljudinspelningar m.m. har förvarats inlåst för att sedan makuleras.

Digitalt material som transkriberingsfiler och digitala ljudfiler m.m. har sparats på ett separat USB-minne som även det varit inlåst. E-post och annan digital korrespondens har skett via en av Göteborgs Universitets interna servrar. Utöver detta har identifierbara uppgifter som namn, adress osv i möjligaste mån begränsats i synnerhet digitalt. Liksom att dessa har maskerats i de fall det varit nödvändigt. I analysen används fingerade namn och övriga uppgifter utelämnas för att undvika identifiering. Av hänsyn till respondenternas har inte analysen följt en unik individ fråga för fråga då detta riskerat identifiering. Liksom att inte heller en jämförande studie mellan olika urvalskategorier har gjorts av samma skäl., då exempelvis endast två av respondenterna tillhör en av kategorierna.

Intervjuerna kretsade kring två huvudteman: 1) personliga livsmål och synen på äktenskap, fertilitet, barnuppfostran, och 2) lämpliga identiteter för män och kvinnor, hemma och i arbetet. Intervjuerna har pågått i 1,5 till 2 timmar. Intervjuer genomfördes på en restaurang, kafé eller i hemmet och med respondenternas tillstånd spelades intervjun in. Intervjuerna har därefter transkriberats och kategoriserats.

Som intervjuare har jag insett att det vid en del av frågorna varit komplicerat att vara kvinna som intervjuare till män då frågorna kanske hade fått andra svar om det var en man som intervjuade. Frågorna i intervjuguiderna handlar om familjebildning, barn och civilstånd vilket kan upplevas som obekvämt för en man att diskutera med en främmande kvinna. Det finns en viss effekt av att vara kvinna respektive man i intervjusammanhang som bör medvetandegöras (Marshall & Rossman 2006:108).

Empiriska resultat och analys

Nedan används utvalda teoretiska ramar och begrepp på det empiriska underlaget från de intervjuer som genomförts med svenska män i åldern 24-35 år, med eftergymnasial utbildning. Teoretiska begrepp som används i analysen är, breadwinner och omvårdnadsman. Dessa används för att förstå hur männen i studien identifierar sig i familjebildningssammanhang. Samt tre jämställdhetsmodeller, humankapitalmodellen, resursförhandlingsmodellen och beroendemodellen samt två jämställdhetsperspektiv, likhetsperspektivet och olikhetsperspektivet, vilka används för att förtydliga hur respondenterna också ser på jämställdhet i samband med familjebildning. Dessa män är som tidigare nämnts inte representativa för svensk befolkning i sin helhet utan utgör endast ett begränsat urval. Med detta i åtanke bör empiriska och teoretiska resultat tolkas utifrån detta. För en empirinära åskådliggöring av de medverkande männens uttryck redogörs nedan citat och kortare utdrag från intervjuerna (Aspers 2007:27, Marshall & Rossman 2006:154). Uttrycken används för att förstärka eller motsäga utvald teori.

Analysen har strukturerats utifrån övergripande teman som syns i intervjuguiderna, dvs. identitet (idealkvinna, idealman, maskulinitet och femininitet), familjebildning, att skaffa barn, att göra faderskap samt föräldraförsäkring och föräldraledighet. Detta för att synliggöra studiens syfte som är att undersöka hur svenska män i åldern 24-35 år förhåller sig till manlighet, familjebildning, faderskap och identitet. Med detta sätt att redovisa empiriska resultat och analys tydliggörs hur respondenterna uttrycker sig i förhållande till varandra inom samma tema.

Nedanstående tolkningar av identiteter och identitetsmarkörer bör inte sammanblandas med enskilda individer. Det vill säga de medverkande männen kan inte beskrivas med en enskild identitet utan uttrycker sig med olika och ofta motstående identiteter och identitetesmarkörer.

I analysen följs inte heller enskilda individer genom olika frågor dels för att undvika identifiering, men dels också då det inte återfunnits betydande skillnader i uttrycken mellan kategorierna att redovisa.

Mäns syn på idealman, idealkvinna, maskulinitet och femininitet

Idealman och idealkvinna

Idealmannen syns i intervjumaterialet då männen i studien väljer att identifiera sig som breadwinner. *"Så känns det nog mer som att det är lite mannens uppgift och se till att man faktiskt har ett bra jobb så att man kan försörja familjen under den perioden ens fru då eventuellt är mammaledig liksom och så där."* (Adam B) Andra ser dock breadwinneridentiteten som en förlegad stereotyp. *"Är det inte mer av en mansstereotyp också känns det som."* (Adam B) *"Ja det är gammalmodigt. [skratt]"* (Helge A)

I analysmaterialet återfinns inte att en idealkvinna på samma sätt som en idealman bör identifiera sig som breadwinner, vilket kan tyda på att traditionella identitetsmarkörer lever kvar även om de inte uttrycks explicit. Istället återfinns ett mer traditionellt förhållningssätt på hur en idealkvinna bör vara. *"Vad det innefattar kan ju vara att ja, hur ska jag uttrycka det, ingen kvinna som går i för mycket jeans. Utan gärna klär sig i klänningar och sådant där. Jag är väl lite gammalmodig kanske, ja. Och sedan att dom gärna, sedan att som tjej då, ja att man har empati gentemot den andra och att man diskuterar om det."* (Ivar B) Även biologiska fakta används av männen i studien för att beskriva hur en idealkvinna bör vara. *"Om jag har familj, [är kvinnan] driven på andra saker, mamman tar hand om barnet."* (Cesar A)

Individualistiskt förhållningssätt tydliggörs i frågan om idealman och idealkvinna, vilket kan vara ett tecken på att gamla ideal håller på att luckras upp då individuella intressen tydliggörs på detta sätt. Ett jämställt och samtidigt individualistiskt förhållningssätt vänder sig mot en kategorisering av människor och anser istället att idealkvinnan (och idealmannen) bör leva sina liv utifrån en egen fri tolkning. *"Jag gillar inte så här perfekta, perfektionism. Jag tycker det är så tråkigt."* *"Det får vara lite roligare mål."* (Bertil A) *"Det är ju ganska intressant eftersom jag är, jag går nästan emot allting som samhället... säger att jag ska göra. Jag tycker att varje person ska få lov att vara sig själv."* *"Och det är nästan det svåraste."* (Johan A)

Maskulinitet och femininitet

I intervjuunderlaget framkommer att maskulinitet för männen i studien kopplas samman med en breadwinneridentitet. *"Tjäna mycket pengar och jobba liksom. Det är maskulint."* (Adam B) Andra män i studien ser traditionellt på maskulinitet. *"Det innebär att man är en stabil och stark man i alla lägen. Att man kan förhålla sig till motgångar på ett starkt sätt."* (Ivar B) Några män i studien uttrycker traditionell maskulinitet med biologiska fakta. *"Nej men det har ju mycket med [...] alltså kroppsbyggning, skägg alltså de här naturliga sakerna tänker jag. Alltså fysiska saker."* (Filip C) Detta uttryck återspeglar ett essentialistiskt förhållningssätt som ryms inom breadwinneridentiteten. Även manliga stereotyper återfinns i intervjuunderlaget. *"Men det kommer nog tillbaka till någon slags stereotyp som jag snackade om att det var lite manligare. Eller, det kändes lite manligare och vara han som har, eller den personen som har mest, tjänar mest pengar familjen typ. Och ta hand om familjen liksom."* (Adam B)

Ett traditionellt sätt att se på femininitet återfinns i intervjuunderlaget med uttryck om kvinnor som omtänksamma, omvårdande och lyssnande. *"Att man visar att du verkar som mor."* (Ivar B) *"... när jag tänker på kvinnan så riktas min tankar mer åt, mer omsorgsfullt och mer omsorgsfullt om man säger så. Och kanske lite mer kärleksfullt och när du säger frågan..."* (Johan A) Biologiska fakta återfinns också i analysunderlaget i frågan om femininitet. *"Det är ju kvinnliga former, det är ju ingen tvekan om."* *"Det kvinnlig, alltså fysiska biten också faktiskt."* (Filip C)

Istället för att se skillnad mellan män och kvinnor ser vissa män istället att det är onödigt att särskilja dessa. De vill se mer jämlikt på maskulinitet och femininitet. *"Nej, jag skulle nog säga att maskulint och feminint, det är så onödigt att ha två olika. Alltså man är ju man och kvinna liksom. Det är en sak, men att sätta liksom exakt hur man ska vara för den ena eller andra sidan."* (Helge A) *"Nej det finns inget som talar om hur något ska vara."* (Ceasar A) Inkluderat i ett jämställt synsätt finns för vissa av respondenterna ett individualistiskt perspektiv. *"Det ska finnas ett drag av kanske att det finns något så här göra lite som man själv vill."* (Erik A)

Mäns syn på familjebildning

Männen i intervjuunderlaget uttrycker traditionella förväntningar kring familjebildning. *"På grund utav att i mångt och mycket så tror jag väl att man är lite lyckligare om man är i ett förhållande. Att man känner samhörighet med någon."* (Ivar B) Att flytta ihop

Det egna utrymmet, det vill säga autonomi, är något som måste värnas om enligt respondenterna i undersökningen, vilket återspeglar individualistiskt förhållningssätt. *"Ja man ska nog kunna ha lite egen tid typ eller vad man ska säga. Någon som inte är så, alltså man lever lite för sig själv också i huvudet liksom."* (Bertil A) Liksom att även det individualistiska uttrycket återfinns i förväntningarna kring familjebildning. *"Att vi inte har bråttom med att skaffa barn, familj. Att vårt fokus fortfarande är rent individuella, det vill säga att vi fortfarande rörliga åker iväg och reser."* (Ivar B)

Några av männen förväntar sig och anser att det delvis är mäns uppgift att ha det yttersta försörjningsansvaret i familjen och antar därmed breadwinneridentitet för att beskriva sin position i familjen. *"Att jag har valt med den kvinnan då, det här ansvaret då. Att man också ser till att ha alltid pengar undanstoppat."* *"Det kan kännas gammaldags, men jag tycker att, som så tycker jag att jag har en skyldighet att se till så att det aldrig går tomt."* (Ivar B) *"Sedan så tror jag fortfarande ligger i det här att man vill försörja. Jag vet inte om det är genera eller vad det är."* (Filip C) Det sociala ansvaret uttrycks vara mäns ansvar vilket också pekar på förväntan med en breadwinneridentitet och som familjens överhuvud. *"[...]men också den sociala källan då att om det krisar sig så tycker jag att mannen delvis har en skyldighet att se till så att det ordnar sig."* (Ivar B)

Andra medverkande i undersökningen uttrycker jämställd förväntan kring positionen som huvudförsörjare och att den också upplevs som betungande och stressande och därmed inte är för endast den ena parten att bära. *"Det tycker jag är negativt. Därför att det bli en väldigt konstig könsfördelning. Jag tycker det ska vara lika, man ska dela lika i sysslor, faktiskt."* (David C) *"För att det känns så jättestressigt att den person skulle vara den som ansvarar för allting, konstigt."* (Bertil A) Andra män i studien ser istället att det är ett individuellt val att ta

på sig ansvaret för försörjningen. *"Så att det visst kan det vara så att en person i en relation känner att det är ok att den kanske vill känna att den vill bidra lika mycket eller om den har om den av någon anledning önskar bidra mer än den andra. Men då ska det vara lite sak, då ska mamman vara lika berättigad att känna så"* (Gustav B)

Ett traditionellt synsätt med breadwinneridentitet synliggörs i förväntningarna på om huruvida män i ett parförhållande ska arbeta utanför hemmet och kvinnor ska ta huvudansvaret för hushållsarbete. *"Går jättebra, om det är ömsesidigt i familjen"* (Ceasar A) I intervjuunderlaget uttrycks också traditionella och stereotypa förväntningar kring hur hushållsarbetet fördelas, vilket också återspeglar en breadwinneridentitet. *Nej men alltså vi är ju lite så här stereotypa att om det är något som ska skruvas eller spikas eller så där. Så är det ofta jag som gör det. Och det känns lite så här jobbigt att säga. Och så är min sambo den som tänker på att det ska se trevligt ut mer än jag.* (Gustav B) Skälet till att de fördelar sysslorna på detta sätt uppger männen vara könsrollerna. *"Om det är någon skillnad så kan det vara könsrollerna. Det tror jag faktiskt."* (Filip C)

Samtliga i intervjuunderlaget uttrycker att hushållsarbetet förväntas fördelas någorlunda jämnt. Helt enkelt verkar de flesta av männen i studien eftersträva eller önska en jämställd fördelning. *"Nej, det finns ingen direkt skillnad. Utan den idealbild jag har är stämmer rätt bra överens med hur vi har det och också det samma för henne"* (Ivar B) I princip-mannen kan skönjas i uttryck om hushållsarbetet i uttryck om en avslappnad diskussion kring hushållsarbetet. *"Men jag skulle nog vilja ha ett avslappnat men, och inte nitiskt. Men så jämt som möjligt och utefter liksom vad man tycker är ok eller kul eller liksom minst jobbigt att göra."* (Erik A)

Individualistiskt förhållningssätt uttrycks också till hur hushållsarbetet fördelas eller idealiskt bör fördelas. *"Att man gör det man är bra på tror jag."* *"Så att man inte heller blir tvungen att bara göra tråkiga grejer. Att båda får göra de bra grejerna. [skratt]"* (Bertil A) Även huruvida kvinnor ska ta huvudansvaret för hushållsarbete anser en del av respondenterna vara ett individuellt val. *"Det är väl inte speciellt roligt kanske. Om man inte själv har valt det liksom."* (Bertil A)

Mäns syn på att ha och skaffa barn

I intervjuunderlaget framkommer att samtliga män ser positivt på förväntningarna att skaffa barn och att de flesta av respondenterna skulle vilja ha sitt första barn innan de är 35 år. Framtidsplanerna är för de medverkande männen influerat av traditionellt förhållningssätt med solida relationer och förväntningar på att skaffa barn vilket ingår i en breadwinneridentitet. *"Ja. Tänker man väl egentligen [barn] kommer in.... Jag vet inte riktigt hur det här ska gå ihop egentligen. Jag tänker väl, ja, trettio tänker man ju i vanliga fall att barnen kommer in, men, där är man ju snart. [skratt]."* (Adam B) Samtidigt som männens förväntningar på framtiden till stor del är individuellt utformade. *"Men inte relation snart, inget mål i sig. Inte barn snart, inte i den fasen.* (Ceasar A) I intervjuunderlaget framkommer även egoistiska motiv till att skaffa barn. *"Vad då, man skaffar väl barn för att det kul tänker jag? Så man vinner väl, ja, lyckan och glädjen och så vinner man väl upplevelserna man får utav det."* (Adam B) Några av männen i studien hänvisar till biologiska fakta i förväntningarna på att skaffa barn. *"Jag förstår ju att människan är skapad för att hantera barn och situationen."* *"Så man får ha tur det finns något i oss som slår in här så att det händer så ja. Naturligt."* (Filip C)

Ansvar är en annan aspekt som framkommer i förväntningarna kring familjebildning i analysmaterialet och ingår i detta sammanhang i en omvårdande identitet. *"Man, friheten blir ju helt annorlunda, en helt annorlunda typ av frihet tror jag eller vad man annars hade. Förpliktelser blir också också helt annat."* (Filip C) Männerna i studien förväntar sig minskad tid och ökad tidspress i samband med barn. *"Ja hemma är väl att det blir väl mer, kanske inte lika mycket tid för varandra, faktiskt. Sedan när det gäller jobba och sådant där så fick man ju verkligen tänka på att komma hem i tid och så där och lämna på dagis och mycket så är det."* (David C) Förväntningar på vad som får ges upp i samband med att skaffa barn uttrycks av männen i studien med individualistiskt förhållningssätt. *"Ja det är väl ganska mycket så man får ge upp. Framförallt är det väl umgänget med vänner. Som inte blir lika ofta och det. Man kan inte gå ut lika ofta. Träffa kompisar och så där. Man får planera sina resor och sina arbetstider och med mera."* (David C)

De flesta av de medverkande i studien har svårt att föreställa sig ett liv helt utan barn. De uttrycker dock skilda skäl och hinder till att skaffa barn. Allt från att inte träffat rätt partner, fertilitet, arbetslöshet till ekonomi. Respondenterna upplevs samtidigt som relativt lite bekymrade kring hinder till att skaffa barn. Samtidigt verkar barn vara mindre viktigt än en partner vilket kan återspegla ett individualistiskt förhållningssätt. *"Men barn, skulle nog saknas betydligt mycket mindre än en relation annars liksom."* (Erik A). Något motsägelsefullt verkar barn bli viktigare med stigande ålder. *"Jag tror det skulle bli mer och mer ensamt, ju längre, äldre man blir."* (Helge A) Att välja att inte skaffa barn alls har enligt respondenterna olika förklaringar. Om det är ett eget val att inte skaffa barn så skulle det inte upplevas som negativt. Om det istället berodde på bristande fertilitet så finns andra sätt att skaffa barn på, varpå adoption nämns. I intervjuunderlaget framkommer också uttryck om att barn är något naturligt och därmed kan förklaras av biologiska fakta. *"Det, det känns inte normalt, skulle jag nog vilja påstå."* *"Man pluggar, så jobbar man och så har man kul ett par år, så skaffar man barn. Den delen kommer väl alltid in liksom, att man skaffar barn någon gång liksom."* (Adam B) För individualisten förklaras i stället upplevelsen av inte få barn som att det är ett eget val. *"Det kommer nog bli mer ensamt när det gäller det. Så det är ju en självisk tanke liksom att man gör det för ens egen skull så är det ju."* (Helge A)

Samtliga män i intervjuunderlaget uttrycker att de förväntar sig att vilja skaffa ett syskon till det första barnet för att det första barnet inte ska vara ett ensam barn vilket ingår i ett traditionellt förhållningssätt. Att skaffa fler än ett barn styrs av preferenser från respondenternas ursprungsfamiljer och stereotyper i samhället. *"Är det inte för att det är lite stereotypen? Jag skulle vilja dra så långt som på att säga att det media att göra."* *"Men du vet, ser du på en film liksom när man var yngre eller hur?"* (Adam B) Tid är en annan aspekt som inkluderas i resonemanget om att skaffa ett andra barn. Helt enkelt att tiden inte förväntas räcka till om antalet barn överstiger två. En annan aspekt av tid, som nämns av respondenterna, är biologiska fakta, att möjligheten att skaffa fler barn minskar i takt med stigande ålder. Några få uppger att de vill skaffa fler än två. Dessa är de som kommer från familjer med fler än två barn.

Mäns syn på barnomsorg

Traditionellt synsätt och en breadwinneridentitet framträder i analysmaterialet kring hur omsorgen av barnen förväntas fördelas. *"Att vi fördelar det 60, 40. Min sambo tar hand om barnen 60 procent och jag tar hand om dem 40 procent. I alla fall till en ålder av 12 år."* (Ivar

B) Samtidigt återfinns också mer omvårdande identitetsmarkörer i analysmaterialet i förväntningarna på hur omsorgen av barn bör fördelas. *"Det är inte det viktigaste pengarna, definitivt inte."* (Filip C) Männerna uttrycker också i analysmaterialet en övertygelse om att de i framtiden önskar vara eller redan är jämställda i omsorgen för barn. *"Fast där är det ju mer än vilja att man, att barnen ska ha rätt att träffa både mamman och pappan. Sedan kanske det inte behöver vara exakt fifty fifty. Men det är väl idealet i och för sig."* (Helge A) *"Det är väl nattning och läggning och så där. Det tar vi varannan kväll. Det är varannan dag regeln helt enkelt."* (Filip C)

Respondenternas förväntningar på sin maka/sambo och framtida maka/sambo som hemmafru är överlag avlägsen. Dock återfinns ibland ändå ett visst traditionellt synsätt i analysmaterialet. *"Även om hon känner att det är på tanken ibland [skratt]. Det tycker jag är kul att höra faktiskt."* *"Eftersom hon hade lång väg till jobbet så var det väldigt mycket bättre om hon kunde jobba hemma. För då sparade hon ju en 20 procents tjänst bara på det."* (Filip C) Dock är det jämställda synsättet som sagt mer förekommande i intervjuunderlaget kring förväntningarna på maka/sambo som hemmafru. *"Nej, delvis tänker jag nog, ska jag jobba får väl du jobba lite också någon gång. Jag tänker, ska du vara hemmafru, tänker jag, jag hade kunnat tänka mig att vara hemmafru på heltid, eller hur?"* (Adam B) Mer individualistiska uttryck återfinns också i intervjumaterialet om förväntningarna på huruvida intervjupersonens maka/sambo eller framtida maka/sambo ska vara hemmafru på heltid. Hemmafru är därmed något som kan väljas. *"Men man får väl vara det om man vill det också. Om man gör något bra av det."* (Bertil A) Andra män ser mer negativt på hemmafruidealet vilket indirekt innebär att den är alltför fastlåst och talar för en jämställd förväntan. *"Rollen som hemmafru, den är ju ganska bespottad får man ju säga."* (Erik A) I analysmaterialet framkommer reaktioner på själva intervjufrågan om hemmafruar som uttrycker att den handlar om stereotyper. *"Den känns helt överkligt gammal. [skratt]. Därför att det [...] det känns helt fel..."* (Gustav B) *Idag är det ju lite så normen eller regeln eller så här att man ska jobba regeln eller så här att man ska jobba och gör man inte det så är man lite så, hänger man ju inte med i tiden eller någonting så här känns det som.* (Filip C)

Mäns syn på arbete och barn

Karriär anses av respondenterna vara centralt i förväntningarna på att skaffa barn vilket återspeglar en breadwinneridentitet. *"För det är för tidigt och jag har inte hunnit komma dit jag vill i min karriär."* (Adam B) Utbildning och arbete är för de flesta respondenterna ett självklart villkor för att skaffa barn, vilket kan ses som en individualistiskt breadwinneridentitet. *"Ja vi ville ju vara igång lite med, göra klart utbildningarna och få jobba lite. Och även min fru att hon skulle få jobbat bra innan lite grann."* (Filip C) Helt enkelt vill de flesta av männen känna sig trygga med sin tillvaro innan de bildar familj. I intervjumaterialet framgår också att respondenterna hänvisar till att ekonomi och arbetsgivare kan vara hinder för att uppnå den framtid de önskar med barn i bilden.

"Nej, jag, ja självklart, vem hade inte velat jobba halvtid för samma lön. Men, självklart så hade det varit kul om man hade mer tid för ungarna, eller hur?" *"När det kommer till anställningsform så tänker jag att man kommer säkert behöva dom pengarna man får och då kan man inte dra ner liksom på du vet och börja jobba mindre timmar liksom."* (Adam B)

Något motsägelsefullt uttrycker samtidigt respondenterna att arbetet förväntas bli mindre viktigt och därmed öka frånvaron från arbetet. Detta kan härledas till en omvårdande identitet.

"Bättre distans till både jobb och privatliv." (Ceasar A) I intervjumaterialet synliggörs ett individualistisk förväntan kring idealisk arbetstid och anställningsform för pappor och mammor. "Att alla borde vara frilansare och arbeta som journalister så att de kan sitta hemma i sin[skratt]. Skicka iväg barnen på dagis i ett par timmar och sedan så hämta vid lunch." (Erik A) Andra män i studien uttrycker ett mer traditionellt synsätt i tankarna om hur en idealisk lösning för föräldrar med förskolebarn kan vara med tanke på arbetstid och anställningsform. "Tycker som jag sade innan att det kan vara viktigt att min sambo framförallt ska kanske jobba deltid." (Ivar B) Samtliga män uttrycker en önskan att ha fria, familjevänliga arbetstider som kontorstid med inte alltför mycket övertid för att få mer tid med barn och familj, vilket ingår ett omvårdande ideal. "Att jobba normala arbetstider. Och inte ha med sig jobbet hem för mycket. Och kunna ta ut ledighet och så där." (Bertil A) En anpassning av sitt liv och arbetsliv efter familj med barn förväntas i ett omvårdande ideal. "Jag gjorde om så att styrelsen började tidigare. Förr, eller senare så att se till att man var mer tid med barnet." (Filip C)

I intervjuunderlaget framkommer ett traditionellt förhållningssätt kring hur både en mamma och en pappa förväntas vara i ett hem för att ett barn ska vara lyckligt. *"För jag tror att mamma och pappa tillför olika saker till ett barn. Trygghet, vi är olika. Och därför har mannen en del i pusslet att tillföra den andra faktiskt."* (Filip C) Dessa uttrycks inom en breadwinneridentitet. Ett omvårdande synsätt återfinns också i förväntningarna kring hur båda föräldrar kan arbeta heltid när barnen är i förskoleåldern om det anpassas efter barnen. *"[Det går bra] ... om man kan anpassa det efter barnens behov."* (Filip C) Några av männen i intervjuunderlaget förväntar sig också jämställdhet kring hur båda föräldrarna kan arbeta när barnen är i förskolaåldern och uttrycker sig positivt till detta. *"Det känns som att båda förväntas dela på det och båda förväntas och båda förväntas jobba."* (Adam B) Några av männen i undersökningen såg mer traditionellt på förväntningarna av hur omsorgen om barnet fördelas mellan föräldrarna. Orsakerna till det ansågs vara delvis ekonomiska på grund av löneskillnader och arbetsbörda på jobbet. Det vill säga arbetskultur gör det svårt för intervjupersonen att anpassa arbetslivet till familjen

"Men hindret är väl att jag tjänar så pass mycket bättre så man för att barnen ska få ett bra liv får man ta den delen av det. Och väger man in det så tar man ju lika stort ansvar. Och också lite för att jag har den typ av jobb jag har." "Det är nästan ett sådant allt eller inget jobb på något sätt." "Men, men det är ju lite, så sitter man i ledning i en koncern som detta är och ansvar för produktion och så här. Det är väldigt svårt faktiskt att inte vara där till." (Filip C)

Respondenterna i undersökningen uttrycker en traditionell förväntan på kvinnor som arbetar, vilket ingår i en breadwinneridentitet. *"Det kan vara lite fullt att prioritera arbete och karriär."* (David C) Liksom att ett traditionellt förhållningssätt framkommer kring förväntan på hur ett idealiskt arbete för maka/sambo eller framtida maka/sambo med barn skulle vara. *"Ja hade det varit så att hon hade haft mer fasta tider så hade det nog varit bättre. Faktiskt."* (David C) Andra medverkande män förväntar sig istället att kvinnor med barn arbetar av individualistiska skäl. *"För jag tror ändå att det liksom är en positiv syn på kvinnor som jobbar när dom har unga barn. Även liksom oavsett mängden arbete." "Jag ser väl det lite så här karriärsperspektiv, om man är lyckad eller inte."* (Erik A) I intervjuunderlaget framkommer också en önskan om att barn inte ska påverka partnern negativt i yrkeslivet kring föräldradighet, vilket återspeglar ett mer jämställt förhållningssätt. *"Man får väl hoppas att det inte kommer till diskriminering där man säger att, är du i den här åldern nu. Då är det nog bättre att vi tar någon annan till den här rollen."* (Adam B)

Förväntningarna på hur barn ska påverka makans/sambons eller framtida maka/sambo hör till stor del till ett traditionellt förhållningssätt och tillika en breadwinneridentitet. *"För att jag, jag är helt övertygad om att, om eller när vi får barn så vet jag, eftersom jag känner min sambo, att då kommer barnet vara det viktigaste som finns i hela världen."* *"Och att det kommer att vara viktigare än hennes arbete då."* (Gustav B) Även biologiska fakta används av respondenterna kring förväntan på framtiden med barn för sin partner. *"Ja sedan gissar jag att barnafödandet kommer in någonstans för det är ju bara en kvinna som kan göra det så."* (Adam B) Liksom att även biologiska fakta förklarar förväntan på hur kvinnor bör vara hemma med spädbarn. *"Därför att, det finns ju vissa medicinska faktorer tidigt, det ska ammas och sådana saker."* (Gustav B)

Mäns syn på att göra faderskap

Några av männen beskriver sin förväntan på att vara pappa utifrån egoistiskt förhållningssätt, då de avsäger sig ansvar för barnen, vilket därmed ingår i en breadwinneridentitet. *"[...] Oj. Ja jag vet inte. Jag hade gärna tagit i lekandet tror jag."* (Johan A) De förväntar sig att ha roligt med sina barn och inte ta stort ansvar för dem. *"Då skulle jag vilja vara. Den roliga pappan tror jag. Kanske inte så ansvarsfull. Det tycker jag är så svårt. Inte så här uppfostrande och inte göra läxor."* (Bertil, A) Individualistiskt förhållningssätt visar att det finns stort utrymme för valfrihet i att vara pappa. *"Det skulle vara för en tid så skulle jag tycka det var jättekul."* *"Men jag trivs ju så pass mycket med att jobba och behöver den biten att jag skulle inte välja det."* (Filip C) Samtidigt syns också i intervjumaterialet en förväntan på att barn tillför mycket positivt i livet, vilket ingår i en mer omvårdande pappidentitet. *"Jag ser en helt annan syn på livet och det."* (David C) Samtidigt framkommer det i intervjuerna en förväntan att umgänge med vänner, d.v.s. friheten att kunna exempelvis gå på bio har fått ges upp, vilket hänvisas till att delvis vara ett personligt val. *"Vi har bara tagit med barnen. Vi har inte, vi hade inställningen att vi kan göra, leva samma liv typ utan som med barn i princip. Och det har gått rätt så bra."* (Filip C)

Männen som medverkat i studien vill överlag identifiera sig som en omvårdande pappa. De pratar om stabilitet, att ställa upp, hjälpa barnen, våga sätta gränser, ha tid för barnen, förmedla kärlek och uppmuntra. *"En bra pappa. Nej en sådan som, som har tid för sina barn."* (Helge A) *"Jag skulle nog vilja, så länge som man förmedlar kärlek och att på något sätt förmedla till barnet att, så länge som dom får vara sig själva och följa det dom verkligen tycker om."* (Johan A) Inom en omvårdande pappidentitet uttrycks en osäkerhet kring att vara pappa som handlar om att inte räkna till och klara av uppgiften som förälder. *"Men, ja, jag skulle vilja vara en lite modigare person i alla fall än vad jag är idag. Som sätter tydligare gränser."* (Gustav B) I intervjuerna hänvisar också respondenterna till sina egna pappor som förebilder. *"Den pappan som min egen pappa är."* (Ivar B) Att inte fler gör det kan ha att göra med att de flesta i denna generation är uppväxta med att mammorna tagit större ansvar för sina barn än papporna.

Samhällets syn på hemmapappor är för de medverkande en fråga om traditioner. *"Ja det ser man nog annorlunda på. Det är väldigt ovanligt."* (Helge A) I intervjuunderlaget återfinns också ett mer egoistiskt/individualistiskt uttryck på hur samhället ser på hemmapappor då ansvar och omsorg inte inkluderas. *"En föräldraledig pappa har ju blivit så här en skön grej."* *"Gå omkring och är skäggigt och det är coolt, vilken fri och soft snubbe det verkar vara."* *"Det finns väl den här, ja det är väl den här lekfullheten då som är, finns i hemma-*

pappa.” (Erik A) Även *i-princip-mannen* finns representerad i samhällets syn på hemmapappor enligt männen i undersökningen. ”*Nej, jag är ju en av dom som ser lite upp till dom så där. Tycker det är coolt och tycker det är bra att dom gör det och så här.*” (Erik A) ”*Jag tyckte det var väldigt gött så där, vara hemma och ta hand om det och fullfölja sitt syfte också.*” (Filip C) Arbet livet tycks försvåra för en pappa att kunna vara hemma med barnen. ”*Så var det lättare att istället för att båda riskerar att någon annan tyckte att det var dum idé att ta ett helt år ur jobbet. Så var det lättare att bara en gjorde. Och så garanterar man att det andra i alla fall en karriär, eller hur?*” (Adam B)

Mäns syn på föräldraförsäkring och föräldraledighet

Männen i intervjuunderlaget anser att ekonomiska fakta styr föräldraledighetens längd vilket talar för en breadwinneridentitet. ”*Så mycket man kan inom ekonomiska ramar.*” (Ceasar A) Andra män i studien önskar jämställdhet men agerar kanske inte utifrån det, vilket representerar *i-princip-mannens* synsätt. ”*Samtidigt tyckte jag det var bra att jag var hemma och då var tre månader rätt naturligt på något sätt. Så att jag har fått ta hela ansvaret.*” ”*För jag vill ha tre månader. Det är det minsta jag går med på typ.*” (Filip C)

Samtliga medverkande är positiva till att vara föräldralediga och pekar därmed på ett mer omvårdande ideal. ”*För att det finns möjlighet att [...] vara med när barnen och liksom jobba lite mindre under en period så är väl det jättebra.*” (Erik A) De medverkande männen ser positivt på Föräldraförsäkringen men anser att det är viktigt med hög ersättning för att kunna vara hemma med barn. Att inte familjer ska tvingas anpassa sig efter sin ekonomi. ”*Ja, jag hade ju börjat med att se till att man fick ett år var till att börja med.*” ”*Det var ju en besvikelse [skratt].*” ”*Det blir ju alltid lättare om man får lite mer pengar på något sätt, eller hur?*” (Adam A)

I intervjuunderlaget framkommer traditionellt förhållningssätt i förväntan på mammor och föräldraledighet. ”*Ja mitt resonemang skulle vara att kvinnan får vara hemma lite mer av tiden om det är det man vill.*” ”*Men det känns ju som att det är viktigare liksom på något sätt.*” (Adam B) Liksom att ett traditionellt förhållningssätt även tydliggörs om pappor som är föräldralediga. Även om dessa skiljer sig något från hur de uttrycks om mammor. ”*Ja jag har ju tagit tre månader så det, det beror lite på. Nu var det så att hon ville jättegärna vara hemma och tyckte det var helt fantastiskt så hon var ju hemma så länge hon kunde på något sätt.*” (Filip C) Fördelning av föräldraledighet förklaras av vissa respondenter till biologiska fakta. ”*Så är det nästan barnet som bestämmer också.*” ”*Och ibland så har pappa dom magiska fingrarna, då får han gå fram och klämma lite och så är hon tyst liksom. Och ibland så fungerar inte alls det, utan då känner hon bröstmjölk och då vill hon till mamman liksom.*” (Johan A) Pappor reduceras i detta resonemang till andrahandsföräldrar. En kortare föräldraledighet kan av respondenterna förklaras med ett individualistiskt förhållningssätt. ”*Jag tror inte jag hade kunnat släppa mitt arbete. Det finns alltid med mig på något sätt.*” (Johan A)

Överlag så uttrycker männen ingen åtskillnad mellan män och kvinnor som tar föräldraledigt utan det ses som självklarheter och till och med rättigheter. ”*En rättighet.*” (Bertil A) ”*Jag ser väl ingen nackdel med det. Jag ser det som en självklarhet.*” (David C) ”*Som normala föräldrar. Som bryr sig om sitt barn.*” (Gustav B) Förslaget om att dela föräldraledighet i tre delar där en tredjedel är reserverad för mammor, en tredjedel är reserverad för pappor och en tredjedel kan föräldrarna fördela som de vill möts å andra sidan överlag av respondenterna

som onödigt och oviktigt. Respondenterna uttrycker att de inte vill bli styrda utan vill hellre se fri reglering, vilket tyder på ett mer individualistiskt förhållningssätt. *"Byråkratiskt. Ser inget problem idag. Och varför skapa ett?"* (Ceasar A) Andra män uttrycker istället ett mer jämställt förhållningssätt i frågan. *"Jag tror att det hade sparats på mycket gräl. [skratt]. Och ja, bra alternativ. Diplomatiskt låter det som."* (Johan A)

Sammanfattande analys

I analysmaterialet framkommer att männen i studien identifierar sig med ibland motsägelsefulla identiteter och identitetsmarkörer angående tradition och jämställdhet, vilket tyder på ett komplext förhållningssätt till manlig identitet. I vissa frågor är det en breadwinneridentitet som uttrycks och i andra är det en mer omvårdande och mer jämställd identitet som synliggörs. Respondenterna uttrycker sig inte heller konsekvent. De uttrycker inte enhetliga identitetsmarkörer som kan följas i ett logiskt resonemang mellan olika frågeställningar. De uttrycker sig med andra ord inte enligt en enskild identitet. Istället uttrycker sig männen med ett komplext tolkningsmönster av identiteter, vilket innebär att identiteterna är sammansatta (Hammarén & Johansson 2009:11, 12).

Breadwinneridentiteten ingår för respondenterna i en manlig identitet vilket också blir tydligt då ingen av männen i studien uttrycker att en idealkvinna bör identifiera sig som breadwinner. Breadwinneridentiteten förknippas med maskulinitet genom att vara just huvudförsörjare, pengar, jobb och fysiska attribut som skägg och muskler. Även uttryck som placerar män som familjens överhuvud återfinns, vilket också ingår i en breadwinneridentitet. Ett annat sätt att identifiera sig som idealman återfinns med det mer jämställda förhållningssättet genom uttryck om att idealmän och idealkvinnor bör beskrivas likadant. Ett tredje sätt är att förhålla sig till idealman och maskulinitet genom ett omvårdande ideal. Dessa män anser att ansvar och trygghet ingår i en manlig identitet, omsorg blir till trygghet.

Samboskapet och att flytta ihop är något som männen i studien förhåller sig relativt enhetligt till. Här framgår att männen värnar om det egna utrymmet och handlar till stor del om ett individualistiskt förhållningssätt, vilket ingår i en breadwinneridentitet. Männen i intervjuunderlaget sätter det egna utrymmet först, liksom också parrelationen sätts före barn. Att bilda familj innebär för några av männen delvis en fråga om traditioner då de framhåller vikten av att leva i en traditionell kärnfamilj som för några av respondenterna innebär att vissa hushållssysslor är könsstyrda. Andra medverkande i undersökningen uttrycker ett jämställt perspektiv av en identitet som huvudförsörjare i familjen genom att den upplevs som betungande och stressande och av vissa män i studien ses försörjningsansvaret som ett individuellt val. I analysmaterialet framkommer skilda sätt att se på familjebildning. Kärnfamiljsideal framhålls liksom att individualiteten inte får försvinna enligt andra. Samtidigt som även det jämställda förhållningssättet finns representerat. Detta visar på en ambivalens hos de intervjuade männen kring familjebildningsfrågor.

Männen i studien ser positivt på att skaffa barn och omvårdande ideal syns i förväntningarna på barn, där barnens bästa sätts i fokus. Respondenterna vill dock gärna ha en solid relation, fast jobb och trygg ekonom innan de skaffar barn. I intervjuaterialet framgår starkt hur ekonomi ingår i resonemang kring att skaffa barn liksom att fria eller bekväma arbetstider önskas. Omsorgen om barnen är för några av männen förknippade med ett traditionellt förhållningssätt där deras partner tar hand om barnen mer än de själva. Några hänvisar detta till ekonomi,

helt enkelt för att de har olika lön. Andra respondenter förklarar istället snedfördelad barnomsorg med biologiska fakta, som amning och närhet. För andra tycks dock arbetet bli mindre viktigt då familjeliv med barn kan bidra till att få bättre distans till arbetsliv och privatliv. Barn verkar dock vara mindre viktigt än ett liv utan partner. Det individualistiska förhållningssättet syns tydligt i samband med resonemang om att skaffa barn. På ett liknande sätt med det som framkom om att flytta ihop och att vara sambo. Det vill säga, respondenterna uttrycker förväntningar på att kunna bevara sina individuella intressen, karriär osv i en familjesituation. Männerna uttrycker delvis egoistiska skäl till att skaffa barn. De ser personliga vinster som glädje och lycka liksom att det ska bli roligt. Samtidigt som andra förklarar att skaffa barn som mer essentialistiskt genom biologiska fakta. De anser att barn är något naturligt som vi är skapta för att skaffa. Omvårdande identitet syns också i intervjumaterialet då några män uttrycker ansvaret för någon annan som en förväntan. Framförallt syns dock att männen i studien tror att livet med barn kommer att bli stressigt. De uttrycker en oro för att hinna med sina barn, sin partner, sitt jobb och sig själva.

För respondenterna är förväntningen på maka/sambo som hemmafru överlag avlägsen. Å andra sidan är det för andra respondenter ett individuellt och fritt val. Dock finns också ett traditionellt förhållningssätt representerat då några anser att det skulle kunna vara positivt att partnern var hemma. Slutligen uttrycks ett jämställt ideal då det för mammor, pappor och barn anses vara en rättighet att båda föräldrarna är hemma och delar på barnorienterade sysslor. Barns perspektiv är i övrigt relativt osynligt förutom i kring uttryck om hur arbetslivet bör anpassas efter barnens behov.

Att vara pappa förknippas av några av männen i studien som roligt och de ser på faderskapet med en mer egoistisk förväntan. Andra ser en frihet i att kunna välja hur och när de ska vara pappa, vilket återspeglar ett mer individualistiskt synsätt. En omvårdande pappidentitet uttrycks med positiva förväntningar och personliga vinster med att ha barn. Samtidigt som respondenterna också uttrycker att de fått ge upp en del av sin tidigare individuella frihet. Männerna som medverkat i studien vill överlag identifiera sig som en omvårdande pappa. De pratar om stabilitet, att ställa upp, hjälpa barnen, våga sätta gränser, ha tid för barnen, förmedla kärlek och uppmuntra. Detta är intressant då respondenterna samtidigt uttrycker hur viktigt arbeta, karriär och pengar är. Samtidigt känner några män sig osäkra inför att bli pappa. Hemmapappor är för de medverkande delvis något nytt och för andra något att se upp till, vilket tyder på att gamla ideal fortfarande är aktuella. Männerna i studien reducerar sig själva till andrahandsföräldrar då relativt sällan uttrycker en självklarhet till faderskapet.

Samtliga män i studien är positiva till att vara föräldralediga, de uttrycker ett omvårdande ideal då de vill vara hemma med sina barn när de är små. Samtidigt är föräldraledighet för några av männen i intervjuunderlaget enbart ekonomisk fråga. De vill vara föräldralediga men anser att de måste förhålla sig till ekonomiska ramar som delvis har med att göra vad deras arbete tillåter. Andra uttrycker ett mer jämställt förhållningssätt även om det inte för alla innebär att idealet måste följas ovillkorligt. Några av männen accepterar en ojämn fördelning på grund av olika skäl som kan vara biologiska (exempelvis att mammorna måste vara hemma på grund av amning den första tiden), ekonomiska eller individualistiska skäl. Några av männen förhåller sig jämställt till föräldraledighet och vill att både män och kvinnor ska vara hemma lika mycket och ser detta som en rättighet. Ambivalensen som syns kring föräldraledighet genomsyrar även andra frågor. Detta kan förklara varför i-princip-mannen framkommer kring fördelning av föräldraledighet liksom kring fördelningen av hushållsarbetet. Männerna i studien uttrycker jämställda och omvårdande ideal, vilka inte återfinns i mer praktiska frågor.

I analysmaterialet framkommer trygghet som en viktig aspekt för respondenterna, vilket återkommer i olika sammanhang. Föräldraledigheten är viktig för männen då den ger ekonomisk trygghet. Liksom att en trygg anställning är viktigt för beslutet att skaffa barn. Trygghet framkommer även i fråga om maskulinitet. Där inkluderas maskulinitet av ett pappaideal som inger trygghet till sina barn. Här finns en spänning i uttrycken om trygghet. Dels vill männen vara trygga i ekonomi och anställning och samtidigt inge trygghet till sina barn vilket kan vara svårt att kombinera. Tid är något som också nämns frekvent av respondenterna. Föräldraledighet styrs av tid, samtidigt som respondenterna också vill ha tid för sina barn. I synnerhet framkommer uttryck om tid i samband med arbete och barn. Männen uttrycker att det finns svårigheter med att balansera tid, arbete och barn. De uttrycker att de vill vara föräldralediga under en avgränsad tid, samtidigt som de vill ha mycket tid till sina barn. Liksom att de anser att tiden minskar det egna utrymmet och även tiden för parrelationen.

De tre jämställdhetsmodellerna framkommer i det empiriska underlaget. I synnerhet humankapitalmodellen och resursförhandlingsmodellen. Humankapitalmodellen syns i respondenternas uttryck om idealman och idealkvinna. De uttrycker att det är mäns (och inte kvinnors) uppgift att försörja familjen för att kvinnor är bättre lämpade att vara hemma med barn. Respondenterna hänvisar detta till hur mäns och kvinnors olika kompetenser gör att de kan fördela försörjning, barnomsorg och hushållarbete olika mellan sig. Exempelvis hur mäns självutnämnda dominanta position och kvinnors omsorgstagande egenskaper kan förklara snedfördelningar inom familjen. Liksom att hushållsarbetet kan fördelas olika beroende på mäns kunskaper om snickeri och teknik liksom kvinnors heminredningskompetenser. Kompetenserna realiserar exempelvis i respondenternas resonemang om föräldraledighet. Det vill säga en kortare föräldraledighet beror på brist på kompetens om omsorg av barn. För kvinnor realiserar kompetenserna med att de bör prioritera familj och barn framför arbete och karriär då de är bättre lämpade på detta.

Resursförhandlingsmodellen återfinns i det empiriska materialet i något mindre utsträckning men framkommer i uttryck av respondenterna om hur det är mäns ansvar att, försörja sin familj, tjäna mest pengar och även ha det sociala ansvaret det vill säga ta hand om eventuella kriser som kan uppstå. Liksom att några av respondenterna hänvisar till en högre lön som skäl för att inte ta ut en längre föräldraledighet. Av några respondenter motsägs resursförhandlingsmodellen då de anser att ekonomin inte styr hur de ska ta ut sin föräldraledighet. Beroendemodellen är så gott som omöjlig att hitta i det empiriska materialet. Ett svagt beroende kan skönjas i uttryck om hur män bör försörja familjen så att kvinnor och barn kan ägna sig åt omsorg och närhet. Det vill säga, kvinnors tid behöver inte ägnas åt arbete och karriär då män ansvarar för detta. Därigenom uppstår beroendeförhållandet.

Olikhetsperspektivet är relativt frekvent återkommande i det empiriska resultatet. Det återfinns i beskrivningar av hur män bör identifiera sig som breadwinner liksom att kvinnor istället bör identifiera sig som mamma. Med ett olikhetsperspektiv synliggör också respondenterna hur olika intressen och egenskaper förklarar vem som tar på sig försörjningsansvaret. Ekonomi och arbetstider förklarar delvis varför männen i studien förväntar sig att deras partner tar hand om barnen mindre än de själva. De reducerar sig till andrahandsföräldrar genom att hänvisa till olikhet, samtidigt som männen i studien också uttrycker att både mammor och pappor bör vara hemma med sina barn för att de tillför olika saker till barnet. I det empiriska resultatet framkommer att några av männen i studien accepterar en ojämn fördelning av föräldraledighet av delvis biologiska fakta (som exempelvis amning).

Likhetsperspektivet återfinns mer sällan i de empiriska resultaten. Det syns dock i beskrivningar av respondenterna kring hur män och kvinnor idealiskt inte skiljer sig åt. Försörjningsansvaret ses med detta perspektiv också som något som skall fördelas lika i familjen. Liksom att respondenterna uttrycker att de inte förväntar sig att deras partner ska vara hemmafru. Respondenterna uttrycker att de istället också vill ta del av sina barns liv och därmed vara en närvarande föräldrar. Respondenternas önskan att vara föräldralediga i samma utsträckning som sin partner pekar på ett likhetsperspektiv.

Slutsatser

Den undersökta gruppen män i denna studie hör enligt statistiken till de mer jämställda i det svenska samhället då de är relativt välutbildade. Högutbildade män är exempelvis mer benägna att ta ut längre föräldraledighet (se utbildningsstatistik sidan 7) I använd empiri framkommer delvis det jämställda idealet i samband med familj och barn samtidigt som dessa motsägs i sammanhang där männen konfronteras med strukturerande förväntningar som arbete, ekonomi och traditionella könsmonster. Konflikter synliggörs mellan arbete och familj (Grönlund & Halleröd 2008:38). Arbete tid och pengar ingår i en manlig breadwinneridentitet vilket även syns i detta analysmaterial (Brinton in print:11).

De medverkande männen i studien visar att maskulinitet är i förändring även om det går långsamt. Respondenterna uttrycker att deras ideal inte är en breadwinneridentitet och att de idealt vill eftersträva att anpassa arbetsliv och fritid till ett familjeliv. Detta har de dock svårt att följa i realiteten, vilket kan härledas till strukturerande förväntningar på arbetsmarknad och samhället i stort. Det finns en genusstyrd arbetsmarknad som påverkar både män och kvinnor. Män arbetar fler timmar än kvinnor innan de skaffar barn och skillnaden ökar med barn, vilket kan förklaras delvis av att kvinnor i större utsträckning är föräldralediga (se tidsanvändningsstatistik sidan 7). Breadwinneridentiteten syns explicit uttryckt i analysmaterialet om arbete och ekonomi som breadwinnermarkörer. Den traditionella synen som männen i studien har på kärnfamiljen liksom traditionell syn på föräldraledighet och hushållsarbete hör också till en breadwinneridentitet. Männens uttryck skiljer sig därmed föga från tidigare nämnd tidsanvändningsstatistik. Liksom även de mer egoistiska uttrycken om att ha barn upplevs som något roligt men inte ansvarsbetungande. I analysmaterialet framkommer ett individualistiskt faderskap fyllt av aktivitet. Dessa uttryck påvisar hur män har möjlighet att välja och styra familjebildande och faderskap. Det vill säga, den manliga identiteten har ett visst utrymme att uttrycka sig individuellt (Björnberg & Kollind 2005:125). Respondenterna reducerar därmed sig själva till andrahandsföräldrar. Detta syns även i hur barnens perspektiv nära nog helt uteslutits i det empiriska resultatet. Männen i studien talar inte utifrån barnens perspektiv förutom sporadiskt om hur arbetslivet bör anpassas efter barnens behov.

Omvårdnadsidentitet framkommer i analysmaterialet genom ett delvis mer ansvarsfullt förhållningssätt. Explicit uttryckt återfinns detta i uttryck om hur tid med barn och familj spenderas. Liksom att maskulinitet för omvårdande män är något som inkluderas av ansvar för familj och barn. Familjeplaneringen innebär för dessa män en anpassning av arbetsliv och fritid utifrån familjens behov. Omvårdande män inkluderas av ett aktörsskap, där handling är synligt och visar därmed hur det jämställda idealet ska verkställas. Exempelvis att tid med barn är viktigt för barnens trygghet. Detta synliggörs även i hur samtliga män uttrycker en önskan om att vara föräldralediga när de får barn. Tid och stress synliggörs i analysmaterialet i fråga om föräldraledighet och faderskap och är en del av en omvårdnadsidentitet. Detta åter-

speglar mäns (och kvinnors) svårigheter med olika förväntningar från arbetsliv och familjeliv och hur dessa inte är förenliga (Larsson 2007). I olika sammanhang uttrycks av männen normbrytningar vilket tyder på att vissa traditionella maskulinitetsideal luckras upp. Exempelvis hur männen själva inkluderar ifrågasättande av heteronormativitet i intervjufrågorna. Liksom att männen uttrycker jämställda ideal om föräldraledighet och omsorg av barn, vilket kan härledas till ett jämställt likhetsperspektiv. Statlig styrning har haft en viss effekt på män, vilket kan ses som att de kvantitativa fakta som redovisades i bakgrunden, hur pappor ökat sitt uttag av föräldraledighet (se föräldrapenningstatistik sidan 6) även syns kvalitativt hos de medverkande respondenterna. Samtidigt är det tydligt i det empiriska resultatet hur män och pappor, trots sin positiva inställning till föräldraledigheten på ett annat sätt än kvinnor identifierar sig med faderskap. Föräldraledighet förväntas göras och formges delvis med stereotypa identitetsmarkörer som exempelvis skägg och lättsamt faderskap. Det vill säga, stereotypa manliga ideal reproduceras i faderskapet, vilket innebär att avmaskuliniseringen som Johansson och Klinth (2010) förväntade sig med jämn fördelning av föräldraledigheten istället blivit ett maskuliniserat faderskap.

Det finns en spänning i hur männen i studien uttrycker sig mellan deras faktiska ideal och stereotyper kring könsmönster. Spänningen kan bero på att det finns en jämställdhetsdiskurs för männen att förhålla sig till samtidigt som äldre ideal lever kvar. Detta gör exempelvis att när en tydlig identitet saknas tycks männen istället hänvisa till stereotyper, som kan bero på att män saknar relevanta förebilder. I statistik om föräldraledighet och tidsanvändning syns att män tar ut färre föräldralediga och spenderar mindre tid med sina barn liksom de gjort under längre tid. Diskrepansen mellan männens upplevelser och jämställdhetsdiskursen kan förklara ambivalensen i deras uttryck. Även om männen i studien idealiskt önskar en mer jämställd fördelning accepteras könsskillnader och dessa omskrivs med olikhetsperspektiv som exempelvis biologiskt styrda (Björnberg & Kollind 2003: 91, 125). Ett exempel är att mammor på grund av amning bör vara hemma med barnen den första tiden. Dessa omskrivningar kan tolkas som strategier för att bevara ojämställda förhållanden. Glappet mellan attityd och handling är tydligt i det empiriska materialet. Respondenternas dubbelhet, det vill säga hur de uttrycker jämställda och omvårdande ideal samtidigt som de i stort verkar handla motstridigt i praktik exempelvis att de accepterar snedfördelad föräldraledighet, tyder på förhållningssätt som i-princip-man. Män *gör* faderskap och detta görs inte utifrån enhetliga mallar och normer. En mängd motstående förväntningar existerar i vårt samhälle som män måste ta hänsyn till i sin faderskapsprocess. Den komplexitet som framkommer i analysmaterialet visar på hur mångfaciterad jämställdhet kan vara. Jämställdhet kan upplevas olika från dag till dag beroende på situation och blir därmed väldigt rörligt i förhållande till idealet.

Av de tre modellerna som Grönlund & Halleröd (2008) presenterar framkommer i synnerhet humankapitalmodellen och resursförhandlingsmodellen i denna studies empiriska material. Humankapitalmodellen framkommer i respondenternas förväntningar på hur familjebildningen skall struktureras kring arbete, hushållsarbetets fördelning och barnomsorg. Männen i studien identifierar sig också delvis som breadwinner då de anser att idealman och maskulinitet har med arbete, karriär och försörjningsansvar att göra. Samtidigt som kvinnliga ideal delvis av respondenterna har med omsorg och närhet att göra. Biologiska fakta (som amning) är en del av dessa. Resursförhandlingsmodellen syns i synnerhet kring föräldraledighet och fördelning av barnomsorg. Männen i studien hänvisar då exempelvis till ekonomiska faktorer som lön och anställning och anger dessa som skäl till att förkorta sin föräldraledighet. Beroendemodellen är nära nog obefintlig i det empiriska materialet.

Olikhetsperspektivet och likhetsperspektivet återfinns i materialet på motstridda sätt. Ibland återkommer de i samma sammanhang som exempelvis kring idealkvinna och idealman. Respondenterna uttrycker både hur män och kvinnor inte bör beskrivas olika, d.v.s. ett likhetsperspektiv, samtidigt som uttryck finns om hur en idealman bör vara en breadwinner och en kvinna istället bör fokusera på att vara mamma. Försörjningsansvaret är också tudelat i det empiriska resultatet. Uttryck som talar för hur försörjningsansvaret bör delas lika talar för ett likhetsperspektiv. Samtidigt som ett olikhetsperspektiv syns i uttryck om hur män på grund av exempelvis ekonomi och arbetstider förväntas vara huvudförsörjare och kvinnor istället bör fokusera på hem och barn. Även respondenternas förväntningar om barn är komplext. Männen i studien vill ta del av sina barns liv och vara föräldralediga i samma utsträckning som sin partner vilket pekar på ett likhetsperspektiv. Samtidigt som andra män i studien reducerar sig själva till andrahandsförälder genom att bland annat acceptera ojämn fördelning av föräldrale-dighet.

Familjen övergår alltmer till att bli ett personligt projekt (Stocks, Diaz, Halleröd 2007). Enligt männen i studien skapas familjen mestadels utifrån individuella önsknin-gar. Jämlika ideal om hur gamla könsmonster inte bör finnas mynnar ut i någon form av individualism. Respon-den-terna anser att arbete liksom fritidsintressen är viktiga även i en parrelation, vilket kan härle-das till Giddens jag-projekt (1992). Jag-projektet innebär att optimera sina livschanser, vilket krockar med familjens större krav på samarbete och kollektivitet. Exempelvis reduceras barn i jag-projektet till en omöjlig anpassningsfaktor och bromskloss. Jag-projektet är nödvändigt-vis inte motsatsen till jämställdhet för männen i studien utan kan för dem ingå i en jämställd-het baserad på ett olikhetsperspektiv. Å andra sidan befinner sig detta jämställdhetsperspektiv långt ifrån den ideala och samhälleliga definitionen av jämställdhet med likhetsperspektiv som beskrivs i uppsatsens inledning.

Enligt Stocks, Diaz och Halleröd (2007) är (åtminstone heterosexuella) äktenskap en av de institutioner där kön och genus syns mest idag. I parrelationer och familjer är det nästintill oundvikligt att reproducera traditionella könsmonster även om detta inte eftersträvas idealt (Stocks, Diaz, Halleröd 2007). Detta syns också i analysmaterialet där det framgår att män fortfarande har stort utrymme att välja familjebildning, att vara pappa och till och med välja vilken sorts pappa de vill vara. Förändringarna går långsamt, vilket kan härledas till domine-rande kulturella normer som styr vårt handlande (Björnberg & Kollind 2005:136). Den om-vårdande pappan synliggörs sporadiskt i denna studies analysmaterial genom engagemang i barn och familj och hur önskan finns att anpassa sitt liv efter detta. Det föränderliga finns där även om det inte är genomgripande och därmed kan det föränderliga också vara en del av en hegemonisk maskulinitet på grund av valbarheten i faderskapet (Miller 2011:175).

Slutdiskussion

I intervjuguiderna fanns flertalet frågor som respondenterna upplevde ha inbyggda stereoty-per. Exempelvis uppmärksammade några av männen att frågorna inte är utformade på samma vis för män och kvinnor. På ett liknande sätt uttryckte männen att frågorna är begränsande i fråga om sexualitet, de är helt enkelt utformade efter heteronormativitet. Detta kan förklaras av att frågorna är utformade för att passa i internationell jämförelse, vilket kan göra att de upplevs som märkliga i en svensk kontext. Detta kan tyda på att svenska mäns identiteter lös-gör sig alltmer från en breadwinneridentitet till att istället gå mot ett mer jämställt omvård-ande förhållningssätt. Ett intersektuellt perspektiv hade belyst problematiken genom sitt ifrå-

gasättande av kategorier och makt. Därmed hade uttryck av respondenterna som tangerat klass, sexualitet och etnicitet kunnat analyseras mer ingående.

Samtidigt har traditionella könsmonster fortfarande stort inflytande på familjebildning, vilket i förlängningen påverkar födseltalen. Hög sysselsättningsgrad (män och kvinnor arbetar lika mycket) i kombination med traditionella könsmonster ger låga födseltal, delvis på grund av att föräldrarna har mindre tid till barnen (Brinton in print). Sverige skulle enligt denna förklaring inte ha medellåga födseltal utan istället låga födseltal. I internationell jämförelse placerar sig männen i studien närmare ett mer jämställt förhållningssätt och genom ett eftersträvansvärt eller faktiskt större uttag av föräldraledighet, vilket kan ses som ett steg mot mer jämställdhet. Detta kan härledas till en policy med välutvecklad föräldraförsäkring och barnomsorg. Därmed kan detta eventuellt förklara hur Sverige trots postindustrialitet i familjebildning och sysselsättningsammanhang har relativt sett endast medellåga födseltal. Alltså kan reformer inom föräldraförsäkringen innebära en ökad chans för föräldrarna att skaffa ett andra barn (Oláh 2001, Löfgren 2011:13:15).

Vi lever i en föränderlig värld och samtidigt i föränderliga familjer, även om en viss återgång till gamla ideal kan skönjas. Män som avsäger sig en breadwinneridentitet står utan en väldefinierad identitet idag, vilket kan göra att dessa män kan återgå till äldre ideal då det helt enkelt saknas nya ideal och förebilder. Jämställdhet är en komplex fråga och Sverige befinner sig i en övergångsfas, där identiteter som breadwinner och omvårdnadsman fortfarande är i gungning. Å andra sidan är förändringarna ett faktum och vi befinner oss i en pågående process även om den ibland kan tyckas osynlig (Brinton in print).

Tack

Ett stort tack till de som medverkat i projektet "Lågt barnafödande i postindustriella samhällen - en okonventionell förklaringsmodell" som finansierades av Riksbankens Jubileumsfond (P11-1049:1). Utan tillåtelsen att använda delar av det insamlade datamaterialet hade inte denna studie varit möjlig.

Jag vill också varmt tacka min handledare Merete Hellum för hennes uppmuntrande ord och goda råd.

Slutligen vill jag tacka min familj, min man Daniel och mina barn Victoria och Magdalena, för ett stöd och kärlek under denna intensiva period, vilket möjliggjort slutförandet av uppsatsen.

Abstract

This study is part of a larger international project about fertility rates below population replacement in postindustrial societies. The main purpose of this essay is to look into how gender equality is distributed in Swedish families and how men aged 24 to 35 years relate to masculinity, family formation, fatherhood and identity. Respondents expressed that their ideals are not a breadwinner identity and that they ideally would strive to bring work-life to family life. Time and stress is visible in the empirical results on parental leave and paternity. This reflects men (and women) difficulties with different expectations of work and family and how they are not compatible. The empirical results also reveal an individualistic paternity full of activity. These expressions demonstrate how men are able to choose and control the family formation and fatherhood. Respondents thus reduce themselves to the secondary parents. The family are increasingly moving toward becoming a personal project.

The analyzed materials reveal that men identify themselves with sometimes contradictory identity markers about tradition and equality, suggesting a complex approach to the male identity. It partly emerge that equality ideals may be expressed together with a more traditional approach. This can be explained by structuring expectations for instance at work.

Change is there but is slow, which can be derived to the dominant cultural norms that govern our actions.

Keywords: *Gender, gender equality, masculinity, family formation, paternity, parental leave, fertility rate, gender policy*

Number of words: 18 948

Referenser

- Ahlberg, J., Roman, C., & Duncan, S. (2008) Actualizing the “Democratic Family” Swedish policy rhetoric versus family practices. *Social Politics*, 15, 80-100.
- Almqvist, Anna-Lena, Sandberg, Anette & Dahlgren, Lars (2010) *Papporna och motiven*. Den svenska föräldraledigheten i ett geografiskt perspektiv, 2010:1, Försäkringskassan
- Alvesson & Skoldberg (2007) *Tolkning och reflektion*. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod. Lund: Studentlitteratur
- Aspers, Patrik (2007) *Etnografiska metoder*. Malmö: Liber
- Bekkengen, Lisbeth (2002). *Man får välja*. Malmö: Liber
- Björnberg, Ulla (2002). Ideology and choice between work and care: Swedish family policy for working parents. *Critical Social Policy* 22 (1): 33-52.
- Björnberg, Ulla & Kollind, Anna-Karin (2003) *Att leva själva tillsammans*. Malmö: Liber ekonomi
- Björnberg, Ulla & Kollind, Anna-Karin (2005) *Individualism and families*. Cornwall: Tj International Ltd
- Brinton, Mary & Lee, Dong Ju (in print 2012) *Gender Essentialism and Low Fertility in Postindustrial Societies*.
- Butler, Judith (2006) *Genus ogjort*. Norge: AIT Trykk Otta AS
- Butler, Judith (2007) *Genustrubbel – feminism och identitetens subversion*. Uddevalla: MediaPrint i Uddevalla AB
- Bygren, M., & Duvander, A.-Z. (2006). Parents’ workplace situation and fathers’ parental leave use. *Journal of Marriage and Family*, 68, 363-372.
- Connell, Robert W. (2008) *Maskuliniteter*. Uddevalla: MediaPrint i Uddevalla AB
- Duvander, A.-Z. (2006). *Föräldrarnas användning av föräldraförsäkringen*. Socialförsäkringsrapport 2006
- Duvander, A.-Z., & Jans, A.-C. (2009). *Hur länge spelar pappors föräldraledighet någon roll? En studie av sambandet mellan pappors föräldraledighet och deras kontakt med sina barn*. Socialförsäkringsrapport 2009:1.
- Elvin-Nowak, Y. (2005). *Världens bästa pappa? Om mäns relationer och strävan efter att göra rätt*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.
- Fairclough, Norman (1995) *Media Discourse*. London: Arnold
- Försäkringskassan (2011) *Socialförsäkringen i siffror 2011*. Kalmar: Lenanders Grafiska AB
- Giddens, Anthony (1992) *The transformation of Intimacy: Sexuality, Love and Eroticism in modern societies*. Cambridge: Polity Press
- Grönlund, Anne & Halleröd, Björn (2008) *Jämställdhetens pris*. Umeå: Boréa
- Hammarén, Nils & Johansson, Thomas (2009) *Identitet*. Ungern: Elanders
- Hirdman, Yvonne (2008) *Genus – om det stabila föränderliga former*. Malmö: Printing Malmö AB
- Holter, Øystein Gullvåg & Aarseth, Helene (1993) *Mäns livssammanhang*. Stockholm: Bonnier utbildning
- Hochschild, A. R. (1997). *The Time Bind: When Work Becomes Home and Home Becomes Work*. New York: Henry Holt.
- Johansson, Thomas & Klinth, Roger (2010) *Nya svenska fäder*. Finland: WS Bookwell
- Johansson, Thomas & Kuosmanen, Jari (red) (2003) *Manlighetens manga ansikten – fäder, feminister, frisörer och andra män*. Lund: Wallin & Dalholm
- Larsson, Jörgen (2007) *Om föräldrars tidspress – orsaker och förändringsmöjligheter*. En analys baserad på Statistiska centralbyråns tidsdata. Västra Frölunda: Intellecta DocuSys AB
- Loomba, Ania, (2005) *Kolonialism/Postkolonialism*. Hägersten: Tankekraft förlag

- Löfgren, Niklas & Svensson, Fredrik *Föräldrapenning - Båda föräldrarnas försäkring?* Socialförsäkringsrapport 2011:13
- Marshall, Catherine & Rossman, Gretchen B. (2006) *Designing Qualitative Research*. Thousand Oaks: Sage Publ.
- Miller, Tina (2011) *Making sense of fatherhood – Gender, Caring and work*. Cambridge: University Press
- Oláh, Livia Sz. (2001) *Gendering Family Dynamics* Stockholm: Univ.
- Plantin, L. (2001). *Män, familjeliv och föräldraskap*. Umeå: Boréa Bokförlag.
- SCB (2007) *Föräldraledighet och arbetslivskarriär* -En studie av mammors olika vägar i arbetslivet 2007:6, Örebro: SCB-Tryck
- SCB (2010) *På Tal om Kvinnor och Män: Lathund om jämställdhet*. Örebro: SCB-Tryck
- SCB (2011) *Arbetsmarknads- och utbildningsstatistik*. Bakgrundsfakta, 2011:3
- SOU 2005:73 *Föräldraförsäkringsutredningen*. Stockholm
- Stocks, Janet, Diaz, Capitolina, Halleröd, Björn (2007) *Modern couples sharing money, sharing life*. Great Britain: Antony Rowe Ltd, Chippenham and Eastbourne
- Thalberg, Sara (2012) Stockholm Research Reports in Demography 2012:8, *Care and Career: Educational Enrolment and Couples' Childbearing Behaviour in Sweden*.
- Vetenskapsrådet (2007) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.
- Wallerstein, Immanuel, *Världssystemanalysen: en introduktion*. Tankekraft förlag 2005
- Wilkinson, Richard & Pickett, Kate (2009) *Jämlikhetsanden*. Litauen: Spindulio
- Wängnerud, Lena (1998) *Politikens andra sida*. Kungälv: Livréna Grafiska AB

Appendix

Appendix 1 - Föräldraförsäkringen 1974–2010

1974 Föräldrapenningen införs. Ersättningen är 90 procent av lönen under 180 dagar och ska utnyttjas innan barnet fyller 8 år. Föräldraförsäkringen ersätter den tidigare moderskapsförsäkringen. Män får därmed rätt till ersättning för vård av barn på samma villkor som kvinnor. Sjukpenning för vård av sjukt barn införs. 10 dagar per familj och år för barn under 10 år. Ersättningen är 90 procent av lönen.

1976 Föräldrapenningen utökas till 210 dagar.

1977 Sjukpenning för vård av barn ersätts av föräldrapenning för vård av barn.

1978 Föräldrapenningen förlängs till 270 dagar, varav 30 dagar med endast garantibelopp.

1980 Havandeskapspenning införs och omfattar kvinnor som har fysiskt ansträngande arbete. Den kan ges från 60:e till 11:e dagen före förlossning. Den tillfälliga föräldrapenningen kan utnyttjas i 60 dagar per barn och år, åldersgränsen höjs till 12 år. Pappor får rätt till föräldrapenning i 10 dagar i samband med barnets födelse, med en ersättning av 90 procent av lönen.

1985 Havandeskapspenningen utvidgas till att omfatta även kvinnor med arbeten där det p.g.a. arbetsmiljön kan finnas risker för fosterskador.

1986 Benämningen tillfällig föräldrapenning införs. Antalet föräldrapenningdagar utökas till 360.

1988 Tillfällig föräldrapenning får betalas ut under högst 90 dagar per barn och år.

1989 Föräldrapenningen ges i 450 dagar, varav 90 med endast garantibelopp.

1990 Den tillfälliga föräldrapenningen förlängs till 120 dagar per barn och år.

1991 Tillfällig föräldrapenning ges med 80 procents ersättning under de första 14 dagarna per barn och år. Tid därefter ersätts med 90 procent.

1995 ”Mamma-/pappamånad” införs och antalet föräldrapenningdagar utökas till 450. Var-dera föräldern har 30 dagar som inte kan överlåtas till den andra. Ersättningen är 90 procent av lönen. Av resterande dagar med föräldrapenning ersätts 300 med 80 procent av lönen och 90 med garantibelopp.

1996 Ersättningsnivån under ”mamma-/pappamånad” sänks till 85 procent. Av övriga 390 dagar ersätts 300 med 75 procent av lönen och 90 med garantibeloppet. Den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen sänks till 75 procent av lönen.

1997 Ersättningsnivån för ”mamma-/pappamånad” sänks till 75 procent.

1998 Ersättningsnivån för föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning höjs till 80 procent.

2002 Föräldrapenningdagarna utökas med 30 s.k. sjukpenningdagar till 480 dagar. 60 av dessa reserveras för vardera föräldern och kan inte överlåtas. Tillfällig föräldrapenning kan utbetalas till annan försäkrad person när föräldern är sjuk och därför varken kan arbeta eller vårda sitt barn. De 10 s.k. pappadagarna kan i vissa fall tas ut av annan försäkrad person.

2006 Inkomsttaket för sjukpenninggrundande inkomst höjs till 10 prisbasbelopp för föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning.

2007 Inkomsttaket för sjukpenninggrundande inkomst sänks till 7,5 prisbasbelopp för tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning. För föräldrapenning är inkomsttaket oförändrat 10 prisbasbelopp.

2008 Jämställdhetsbonus i form av skatteavdrag införs vid uttag av föräldrapenning. Maximal bonus kan ges om dessa dagar delas lika. Kommunerna ges rätt att införa ett kommunalt vårdnadsbidrag för barn i åldern 1-3 år för barn som inte använder offentligt finansierad barnomsorg.

2010 För ensamstående föräldrar som blir sjuka och inte kan vårda sitt barn (barn under 3 år) införs möjlighet att låta någon annan person som avstår från förvärvsarbete att få tillfällig föräldrapenning för vård av barnet.

Källa: Riksförsäkringsverket, Försäkringskassan och SOU 2005:73

Appendix 2 - Föräldrapenning

Föräldrapenning får föräldrar som ett ekonomiskt stöd när de vårdar barn i stället för att arbeta. Den betalas ut i sammanlagt 480 dagar per barn till och med ditt barn avslutat första året i grundskolan. Mammor kan ta ut föräldrapenning från och med 60 dagar före barnets beräknade födelse. Båda föräldrarna kan också före barnets födelse ta ut föräldrapenning vid föräldrautbildningar. Föräldrapenning betalas vanligtvis ut enligt den sjukpenninggrundande inkomst, SGI¹⁰. Vid gemensam vårdnad har föräldrarna rätt till 240 dagar var med föräldrapenning. Av dessa är 60 dagar med sjukpenningnivå reserverade för var och en. Övriga dagar kan den avstås till den andra föräldern. Vid ensam vårdnad om barnet erhålls alla 480 dagarna. (Socialförsäkringen i siffror, 2011)

¹⁰ Sjukpenningnivå baseras på hur storleken av inkomsten.

Appendix 3 - Tillfällig föräldrapenning vid vård av barn

Tillfällig föräldrapenning för vård av barn gör det möjligt för föräldrar att få ersättning för att vara hemma från arbetet med sjuka barn. Tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse eller adoption betalas ut till pappan eller den andra föräldern har rätt till tillfällig föräldrapenning i högst tio dagar per barn i samband med barns födelse eller till och med den sextionde dagen efter förlossningen. De dagarna ska ge möjlighet att dels vara med vid förlossningen och dels lära känna det nya barnet och ta hand om andra barn i familjen.

Om vare sig ordinarie vårdare kan eller vill stanna hemma från arbetet när barnet är sjukt eller barnets ordinarie vårdare är sjuk, kan den tillfälliga föräldrapenningen överlåtas till en annan person som avstår från att arbeta för att vårda barnet. Det finns också vissa situationer när en annan person kan få tillfällig föräldrapenning för att ta hand om barnet vid sjukdom. Det kallas utvidgad tillfällig föräldrapenning och är i första hand till för en ensamstående förälder som också är ensam vårdnadshavare. Den tillfälliga föräldrapenningen ger knappt 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten. Ersättning fås under högst fem dagar per sju-dagarsperiod. (Socialförsäkringen i siffror, 2011)

Appendix 4 - Jämställdhetsbonus

Jämställdhetsbonus, som är den senaste förändringen i Föräldraförsäkringen, ska underlätta för föräldrar att dela lika på föräldraledigheten och kan ses som offensivt tillägg till föräldrapenningen, då jämställdhet är ett uttalat krav för bonus. För att få jämställdhetsbonus krävs gemensam vårdnad om barn, födda efter 30 juni 2008, när föräldrapenningen tas ut. Föräldrarna behöver inte vara gifta eller bo tillsammans. Ju mer lika föräldrarna delar på föräldrada-garna, desto mer fås i bonus. Allra mest kan de föräldrar få som delar de 390 dagarna med 80-procentig föräldrapenning rakt av. Jämställdhetsbonus har relativt mest ekonomisk betydelse för familjer med låg inkomst eftersom det är de som idag delar föräldraledigheten minst jämställt då pappor med låg inkomst tar ut minst föräldraledighet och mammor med låg inkomst tar ut mest (Försäkringskassan 2008).

Den förälder som har tagit ut flest dagar med föräldrapenning kan få jämställdhetsbonus om han eller hon arbetar eller studerar när den andra föräldern tar ut föräldrapenning. Bonusen beräknas i efterhand och är utformad som en skattereduktion. Maximal bonus ges då föräldrarna tar ut 135 dagar vardera med föräldrapenning på sjukpenningnivå eller grundnivå, vilket motsvarar en högsta möjliga bonus om 13 500 kronor per föräldrapar. (Socialförsäkringen i siffror, 2011)

Appendix 5 - Barnbidrag

Barn som bor i Sverige har rätt till barnbidrag. Det betalas ut från och med månaden efter barnets födelse, eller senare till exempel om barnet flyttar till Sverige. Barnbidraget är skattefritt och betalas ut till och med det kvartal då barnet fyller 16 år. Föräldrar som har gemensam rättslig vårdnad om sitt barn kan välja vem som ska få barnbidraget. Om inget val görs betalas pengarna ut till mamman. Är bägge föräldrarna av samma kön betalas det ut till den äldsta av

föräldrarna. Om föräldrarna inte bor ihop, men har barnet hos sig ungefär halva tiden var kan barnbidraget delas. Barnbidraget är 1 050 kronor per barn. (Socialförsäkringen i siffror, 2011)

Appendix 6 - Vårdbidrag

Vårdbidrag underlättar för föräldrar till barn med sjukdom eller funktionsnedsättning att ge dem den tillsyn, vård och stöd som krävs för att barnet ska kunna utvecklas på bästa sätt. En förälder kan få vårdbidrag för sitt barn om barnet är i behov av särskild tillsyn eller vård under minst sex månader. Det gäller längst till och med juni månad det år då barnet fyller 19 år. (Socialförsäkringen i siffror, 2011)

Appendix 7 - Invitationsmejl

Hej! Vid Stockholms och Göteborgs universitet pågår för närvarande ett forskningsprojekt med syftet att analysera unga vuxnas syn på familj, arbete och barn.

Bakgrunden till projektet är att barnafödandet är väldigt lågt i de flesta - dock långtifrån alla - postindustriella samhällen, vilket i längden innebär stora problem för en ekonomiskt hållbar utveckling. Orsakerna till det låga barnafödandet och länderskillnaderna kan inte riktigt förklaras, och kunskapsunderlaget till politiska beslut som kan påverka utvecklingen är bristfällig. Det krävs bättre insyn i och förståelse av samspelet mellan individers normer, värderingar samt beteendemönster vad det gäller familjebildning och förvärvsarbete och den ekonomiska och institutionella samhällskontexten. Därför genomförs detta projekt både i länder med relativt högt barnafödande (Sverige och USA) och i länder där barnafödandet är väldigt lågt (Spanien och Japan).

Vi söker killar i åldrarna 24-35 år, med eftergymnasial utbildning, ej studerande/doktorander, som bor i Stockholm / Göteborg och är uppväxta i Sverige. Vi har tre parförhållandekategorier i studien: ensamboende (med eller utan stadig partner); sammanboende (gifta eller sambo) utan barn och sammanboende med ett barn. Du får inte vara skild, men kan ha varit sambo innan, eller att din sambo/maka är gravid. I det bifogade samtyckesformuläret finns mer information om projektet, tillvägagångssättet och projektansvarigas kontaktuppgifter.

Vi vore tacksamma om du skulle kunna tänka dig att ställa upp för en intervju i studien. Intervjun tar ca. 1,5 timmar. Om du svarar positivt på detta e-mail, kommer du att kontaktas av Maya Bergener som ska genomföra intervjun, så ni kan bestämma tid och plats som passar dig bäst. Om du hellre vill bli uppringd, vore vi tacksamma för ditt telefonnummer. Vi skulle uppskatta om du skulle även ange i ditt svar, vilken parförhållandekategori du tillhör; tack. Tack för ditt svar på förhand, och för din tid att ha läst detta meddelande och bifogad information.

Med vänliga hälsningar,

Maya Bergener

Institutionen för Sociologi och Arbetsvetenskap, Göteborgs Universitet

Appendix 8 - Samtyckesbrev

Informationsbrev om projektet ”Lågt barnafödande i postindustriella samhällen”

Information om och samtycke till deltagande i intervjustudien

Vi ber dig att noga läsa igenom denna information innan du bestämmer dig för att medverka.

Projektets bakgrund och syfte: Vid Stockholms och Göteborgs universitet pågår för närvarande ett forskningsprojekt med syftet att analysera heterosexuella unga vuxnas syn på familj, arbete och barn. Barnafödandet är väldigt lågt i de flesta - dock långtifrån alla - postindustriella samhällen, vilket i längden innebär stora problem för en ekonomiskt hållbar utveckling. Orsakerna till det låga barnafödandet och länderskillnaderna kan inte riktigt förklaras, och kunskapsunderlaget till politiska beslut som kan påverka utvecklingen är bristfällig. Det krävs bättre insyn i och förståelse av samspelet mellan individers normer, värderingar samt beteendemönster vad det gäller familjebildning och förvärvsarbete och den ekonomiska och institutionella samhällskontexten. Därför genomförs detta projekt både i länder med relativt högt barnafödande (Sverige och USA) och i länder där barnafödandet är väldigt lågt (Spanien och Japan).

Förfrågan om deltagande: I de länder som ingår i studien intervjuas sammanlagt 40 män och 40 kvinnor i åldrarna 24-35 år i två storstäder per land; Stockholm och Göteborg i Sverige. Intervjupersonerna väljs via snöbollsmetoden, dvs vi har fått ditt namn och e-mail adress från en person du känner, som är bekant med någon i forskargruppen eller själv har intervjuats. Högst tre intervjupersoner kan rekommenderas av en och samma person för att undvika att urvalet blir alltför snävt. Din **medverkan är frivillig**, men dina svar är mycket viktiga för att undersökningens syfte ska kunna uppnås. Ingen ersättning utgår för deltagandet.

Hur går studien till? De som svarar positivt på e-post förfrågan om deltagande ska kontaktas av en intervjuare (med fil.kand. examen). Ni bestämmer tid och plats för intervjun tillsammans, så att det blir bekvämt för dig och enkelt att delta. Du ska intervjuas en gång, och tillfrågas om du kan tänka dig att ställa upp igen om något/några år i en eventuell uppföljning av studien. Intervjun tar ca. 1,5-2 timmar. Med ditt samtycke kommer intervjun att spelas in. Allt insamlat material behandlas konfidentiellt; uppgifterna kommer att skyddas och avidentifieras så att det inte blir möjligt att koppla något resultat till någon enskild person som intervjuats. Materialet kommer att bevaras i låst utrymme på forskargruppens arbetsplats; obehöriga kan inte ta del av det.

Risker och fördelar: Vissa frågor kan uppfattas som känsliga. Du kan närsomhelst avstå från att svara på en fråga eller avbryta intervjun utan att ange någon orsak till det. Vad gäller fördelar, hoppas vi att du ska tycka att frågorna är intressanta och det känns spännande att reflektera över normer, attityder och värderingar kopplade till familj och arbete.

Hantering av data och sekretess: Dina uppgifter skyddas enligt 24 kap. 8§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) samt personuppgiftslagen (1998:204). Det innebär att alla som arbetar i projektet har tystnadsplikt. Dina svar behandlas konfidentiellt, din identitet kommer aldrig att avslöjas. Inga namn kommer att finnas med i materialet som analyseras, istället kopplas svaren till en numerisk kod som är specifik för varje intervjuperson. Intervju-transkriberingar där både namn och kodnummer finns kommer att bevaras i låst skåp på fors-

kargruppens arbetsplats och/eller i lösenord-skyddad mapp på servern. Ingen annan än forskarna som medverkar i projektet har tillgång till dessa. Intervjuarna får möjlighet att skriva magister-/mastersuppsats baserat på sina intervjumaterial, som avidentifieras inför det eventuella uppsatsarbetet.

Studiens resultat och information om dessa: Det insamlade materialet ska analyseras och resultatet presenteras på vetenskapliga konferenser och i rapportform. En översiktsrapport kommer att skickas via e-post till deltagare i intervjustudien som önskar det, i slutet av projektet. Forskarteamen i de deltagande länderna ska skriva en gemensam forskningsmonografi samt forskningsartiklar (både landspecifika och jämförande analyser).

Frivillighet och information om ansvariga: Vi vill betona än en gång att deltagandet är frivilligt, och intervjun kan närsomhelst avbrytas utan förklaring. Har du några frågor kring studien kan du kontakta docent Livia Olah på Sociologiska institutionen, Stockholms universitet, 106 91 Stockholm (tel: 08-16 28 76; e-post: livia.olah@sociology.su.se) som är huvudansvarig för den svenska delen av projektet.

Samtycke:

Jag har fått information om forskningsprojektets syfte och uppläggning och jag samtycker till att frivilligt medverka i denna studie. Jag är införstådd med att jag kan avbryta min medverkan om jag så önskar utan förklaring.

Signatur: _____

Datum:

Namnförtydligande: _____